

**UCHWAŁA NR XVIII/126/2000
RADY GMINY KOMAŃCZA
z dnia 24 października 2000 r.**

**w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego Gminy Komańcza**

Zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. Nr 15 poz. 139 z dnia 22 stycznia 1999 r. – tekst jednolity) oraz art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. Nr 13 poz. 74 z dnia 10 lutego 1996 r. – tekst jednolity z późniejszymi zmianami).

Rada Gminy Komańcza postanawia :

§ 1

Uchwalić Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
gminy Komańcza.

§ 2

Załączniki do niniejszej uchwały stanowią : rysunek w skali 1 : 25 000 (załącznik nr 1) oraz tekst studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna gminy Komańcza (załącznik nr 2). Rysunek i tekst obowiązują w zakresie ustaleń w nich zawartych.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Gminy.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Gminy w Komańczy
Marian Gąsowski

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY KOMAŃCZA**

**Kierunki zagospodarowania przestrzennego
i polityka przestrzenna gminy Komańcza**

Załącznik Nr 2

Do Uchwały Nr XVIII/126/2000 Rady Gminy Komańcza
z dnia 24 października 2000 r.

Zespół projektowy :

projektant wiodący

- mgr inż. arch. Ewa Słowiacek

mgr inż. Ewa Słowiacek

Nr ewid. *Słowiacek* 388-00
nad. przez Ministra Rolnictwa i Gospodarki Przemysłu
i Budownictwa

Opracowania branżowe :

komunikacja

- mgr inż. Józef Stefan

infrastruktura techniczna

- mgr inż. Wiesław Bocianowski

kształtowanie

i ochrona środowiska

- mgr Ryszard Pytlowany

walory krajobrazowe

i kulturowe

- mgr inż. Małgorzata Słupczyńska

stan zasobów leśnych

- mgr inż. Wiesław Centka

demografia, rynek pracy, infrastruktura społeczna,

uwarunkowania, rozwój

- mgr inż. Urszula Dudzińska

Spis treści :

	Str.
I. Problemy i szanse rozwoju gminy oraz przesłanki polityki przestrzennej.	6
1. Problemy rozwoju.	6
2. Konflikty.	8
3. Szanse i zagrożenia rozwoju.	8
4. Cele i kierunki rozwoju (misja rozwoju gminy).	12
5. Priorytetowe kierunki rozwoju gminy i cele strategiczne, oraz sposoby działania.	13
6. Cele strategiczne i strategie działania w zakresie potencjałów gminy.	15
II. Struktura funkcjonalno przestrzenna.	17
1. Główne funkcje gminy Komańcza.	17
2. Główne zasady i kierunki działań.	17
III. Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego.	19
1. Zasady kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego.	19
2. Obszary i obiekty prawnie chronione.	19
2.1. Stan istniejący.	19
2.2. Stan projektowany.	21
3. Obszary systemu ekologicznego.	24
3.1. Wody powierzchniowe i podziemne.	24
3.2. Wody.	25
3.3. Korytarze ekologiczne rzek i strumieni (strefa K).	25
3.4. Obszary lasów i terenów otwartych oraz terenów polan śród- i przyleśnych - ochrona rezerwatowa (strefa I).	26
3.5. Obszary lasów wodo- i glebochronnych - wzmożona ochrona krajobrazowa (strefa II).	27
3.6. Obszary lasów wodo- i glebochronnych - ochrona krajobrazowa (strefa III).	27
3.7. Obszary otwarte z dopuszczeniem zalesień - ochrona krajobrazowa (strefa IV).	28
3.8. Obszary rolnicze i przestrzeni produkcyjnej - ochrona krajobrazowa (strefa V).	28
4. Obszary występowania złóż energetycznych i nieenergetycznych.	29
IV. Kierunki i zasady ochrony dóbr kultury i krajobrazu.	31
1. Ochrona dóbr kultury.	31
2. Kierunki i rodzaje ochrony dóbr kultury.	34
3. Ochrona krajobrazu i zasady jego kształtowania.	35
V. Kierunki rozwoju rolnictwa i leśnictwa.	36

VI. Kierunki i zasady rozwoju turystyki i rekreacji. -----	38
VII. Kierunki rozwoju i zasady gospodarki przestrzennej dotyczące obszarów zainwestowania. -----	41
1. Zasady i polityka gminy dotyczące terenów zainwestowania. -----	41
1.1. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa. -----	44
1.2. Kierunki rozwoju działalności gospodarczej i produkcyjnej. -----	45
1.3. Kierunki rozwoju działalności usługowej. -----	47
VIII. Kierunki rozwoju komunikacji. -----	52
1. Zasady i polityka gminy dotycząca systemu transportowego. -----	52
2. Kierunki i zasady funkcjonowania układu komunikacyjnego. -----	53
2.1. Zewnętrzne powiązania gminy. -----	53
2.2. Wewnętrzne powiązania gminy. -----	53
3. Komunikacja zbiorowa, zaplecze techniczne motoryzacji, parkingi i przejścia graniczne. -----	57
IX. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej. -----	59
1. Polityka rozwoju infrastruktury sanitarnej. -----	59
1.1. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę. -----	59
1.2. Kierunki rozwoju systemów kanalizacyjnych. -----	60
1.3. Kierunki i zasady usuwania odpadów stałych. -----	62
2. Elektroenergetyka. -----	63
3. Telekomunikacja. -----	63
4. Zaopatrzenie w gaz. -----	64
5. Ciepłownictwo. -----	64
X. Obszary, dla których sporządzanie planów lub opracowań spe- cjalistycznych jest obowiązkowe lub konieczne. -----	65
1. Obszary, dla których obowiązkowe sporządzanie planów miejscowych wynika z przepisów. -----	65
2. Obszary, dla których obowiązkowe sporządzenie planów ochrony wynika z przepisów szczególnych. -----	65
3. Opracowania konieczne. -----	65
XI. Wykaz obowiązujących MPZP w gminie Komańcza. -----	66
XII. Wykaz proponowanych zadań inwestycyjnych gminy Komańcza. ..	67
XIII. Aspekty obronne na terenie gminy Komańcza. -----	68

I. PROBLEMY I SZANSE ROZWOJU GMINY ORAZ PRZE- SŁANKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ.

Rozwój gminy Komańcza, jego kierunki i skala zostały określone po przeprowadzeniu analiz istniejących uwarunkowań. Przy opracowaniu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Komańcza” (będącego aktem kierownictwa wewnętrznego obowiązującego władze samorządowe w ich działaniu) - wykorzystano materiały z zatwierdzonej : „Strategii rozwoju gminy Komańcza” w zakresie potrzebnym dla tego typu opracowania.

Opracowanie „Studium”, którego celem jest określenie podstaw dla formułowania zasad przestrzennego zagospodarowania gminy Komańcza, powinno służyć jako merytoryczna podstawa do planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, opracowywanych poza terenami objętymi planami.

1. Problemy rozwoju.

Istotne problemy rozwoju wynikają z określonych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych gminy i przedstawiają się następująco :

a) Środowisko naturalne :

- postępująca degradacja krajobrazowa terenów zurbanizowanych (rozproszenie zabudowy, mała dbałość o ład i porządek obejścia, wiele obiektów szpecących) ;
- nie uporządkowana w pełni gospodarka wodno-ściekowa, w dolinie Osławy, Osławicy, Wisłoka i ich dopływów ;
- zagrożenie degradacją stanu jakości wód powierzchniowych i słabo izolowanych wód wglębnych z powodu j.w. ;
- tendencje zabudowywania terenów wzdłuż istniejących dróg oraz terenów nadrzecznych (korytarzy ekologicznych) ;
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

b) Leśnictwo :

- zbyt duża sukcesja naturalna terenów przyleśnych i odłogowanych ;
- ograniczony pozysk drewna ze względu na funkcje ochronne lasu ;
- konieczność przebudowy drzewostanu (dostosowanie składu gatunkowego do warunków naturalnych) .

c) Rolnictwo:

- niekorzystne warunki klimatyczne ;
- duże szkody odzwierzęce ;
- niskie plony, nieefektywne gospodarstwa rolne ;
- trudności ze zbytem produktów rolnych ;
- nie zagospodarowany majątek po upadku sektora państwowego i spółdzielczego.

d) Usługi:

- brak środków na modernizację dróg i budowę urządzeń komunikacji ;
- niski poziom usług telekomunikacyjnych ;
- niskie dochody mieszkańców ;
- brak dostępu do kapitału inwestycyjnego ;
- w przewadze sezonowa infrastruktura turystyczno-rekreacyjna ;
- brak sklepów specjalistycznych i usług rzemieślniczych.

e) Rynek pracy:

- wysoki wskaźnik bezrobocia ;
- brak alternatywnych miejsc pracy ;
- mała aktywność społeczeństwa.

f) Mieszkalnictwo:

- nie wystarczająca ilość mieszkań (małe dochody – wysokie koszty budowy) ;
- braki w infrastrukturze technicznej.

g) Infrastruktura techniczna:

- pogarszający się stan dróg – brak nakładów na remonty i modernizację ;
- niedostateczny poziom usług telekomunikacyjnych ;
- braki w rozwiązaniach gospodarki wodno-ściekowej ;
- konieczność likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci oraz rekultywacji terenu.

2. Konflikty.

Występujące konflikty w granicach gminy Komańcza :

- ➔ formy ochrony prawnej, a niemożność lokalizacji inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i mogących pogorszyć stan środowiska ;
- ➔ chęć zabudowy terenów niezabudowanych i nieuzbrojonych, oderwanych od istniejącego zainwestowania (zagrożenie dla środowiska przyrodniczego ze względu na skażenia i nieuzasadnioną rozbudowę dróg i napowietrznych linii energetycznych.

3. Szanse i zagrożenia rozwoju.

Opracowana diagnoza stanu istniejącego i wcześniej opracowany „Strategia rozwoju gminy Komańcza” pozwoliły na wskazanie uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych gminy. Zostały przedstawione one w formie szans, zagrożeń, silnych i słabych stron gminy Komańcza (w aspekcie zagospodarowania przestrzennego) z określeniem stanu obecnego i potencjalnego.

Uwarunkowania zewnętrzne.

S z a n s e :

- ◆ przejście graniczne kolejowe Łupków i drogowe w Radoszycach na Słowację
- ◆ przebieg przez teren opracowania 3—ch dróg wojewódzkich (o charakterze regionalnym) :
 - nr 889 Bukowsko - Szczawne
 - nr 892 Komańcza – Szczawne – Zagórz
 - nr 897 Komańcza – Cisna – Ustrzyki Górne
- ◆ projektowany duży zbiornik retencyjny na rzece Wisłok – tak zwany „Rudawka Rymanowska” (jeden z 10 zbiorników planowanych do budowy w Polsce),
- ◆ położenie terenu na przedpolu Bieszczadzkiego Parku Narodowego – teren przechwytyjący i zatrzymujący turystów jadących w Bieszczady,
- ◆ wysokie walory środowiska naturalnego w skali krajowej, terenów opracowania i sąsiednich, objęte ochroną prawną :
 - Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu

- Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego
- Jaśliski Park Krajobrazowy
- Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy
- Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”
- ◆ liczne projektowane i istniejące rezerваты przyrodnicze (gwarantujące utrzymanie stanu środowiska przyrodniczego i jego walorów tak atrakcyjnych dla turystyki),
- ◆ położenie w „Euroregionie Karpackim”, którego celem jest ułatwianie współpracy transgranicznej, organizowanie i koordynacja działań wspierających współpracę gospodarczą, naukową, ekologiczną, kulturalną, sportową i edukacyjną,
- ◆ występowanie źródeł wód mineralnych – możliwość ich wykorzystania w lecznictwie uzdrowiskowym,
- ◆ status uzdrowiska Komańcza – Jawornik i możliwość uznania ich za uzdrowisko w paśmie podkarpackich uzdrowisk (Rymanów, Iwonicz),
- ◆ zasoby wody czystej (zbiornik podziemny rzeki Wisłok) pitnej – zaopatrzenie terenów sąsiednich,
- ◆ położenie terenu w strefie intensywnego rozwoju turystyki, wypoczynku i rekreacji
- ◆ uznanie gminy za ekologiczną z możliwością rozwoju funkcji głównej (turystyka, sport, wypoczynek, rekreacja).

Zagrożenia tkwiące w otoczeniu:

- ◆ komunikacja – wzrost ruchu , zanieczyszczenia, hałas,
- ◆ ograniczenie rozwoju inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska lub mogących pogorszyć stan środowiska, ponieważ teren objęty jest różnymi formami ochrony prawnej,
- ◆ polityka regionalna, usługi o charakterze ponad lokalnym
- ◆ kultura, nauka (braki),
- ◆ zdrowie, opieka społeczna (utrudniony dostęp - odległość),
- ◆ strefa intensywnego rozwoju turystyki i rekreacji (moda na Bieszczady, dzikie formy turystyki – degradujące walory środowiska),
- ◆ wysoka koncentracja bezrobocia w granicach opracowania i na terenach sąsiednich przy braku alternatywnych miejsc pracy,
- ◆ ujemne saldo migracji, odpływ ludzi młodych do pracy na innych terenach,
- ◆ zły stan infrastruktury technicznej lub jej brak w dziedzinie komunikacji i łączności (łączy teren sąsiednie z terenami opracowania).

Uwarunkowania wewnętrzne.

Silne strony:

- ◆ wzrost ludności w wieku produkcyjnym (znaczne wolne zasoby pracy),
- ◆ walory środowiska naturalnego :
 - w miarę czysta woda
 - czyste powietrze
 - lasy dostępne
 - piękne krajobrazy,
- ◆ zasoby środowiska naturalnego :
 - lasy
 - zwierzyna
 - wody mineralne
 - piaskowce, gaz, ropa,
- ◆ infrastruktura techniczna :
 - wodociągi – możliwości rozwiązań
 - oczyszczalnie ścieków istniejące i możliwości rozwiązań
 - kanalizacje zbiorcza – możliwość rozwiązań
 - istniejące wysypisko komunalne i możliwości rozwiązań
 - telekomunikacja – możliwości rozwiązań
 - gazociągi – możliwości rozwiązań
 - energetyka – możliwości rozwiązań,
- ◆ gospodarka nieruchomościami : indywidualna,
- ◆ zasoby mieszkaniowe :
 - rezerwy terenowe i możliwości podniesienie standardu,
- ◆ zagospodarowanie przestrzenne :
 - wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną,
- ◆ turystyka, wypoczynek :
 - baza (możliwości rozwoju)
 - standard bazy (jej części) – możliwość podniesienia standardu
 - usługi towarzyszące (rezerwy terenowe pod rozwój)
 - zaplecze : trasy, szlaki, porty, przystanie, kąpieliska, parkingi, wyciągi narciarskie (rezerwy terenowe pod rozwój),
- ◆ możliwość realizacji mniejszych zbiorników retencyjnych dla potrzeb rekreacyjnych,
- ◆ lecznictwo uzdrowiskowe :
 - możliwość uzyskania statutu uzdrowiska dla Komańczy i Jawornika,

- duże niezainwestowane rezerwy terenowe pod bazę i usługi z nią związane,
- wody mineralne,
- ◆ możliwości poszerzenia promocji gminy i stworzenia systemu szybkiego przepływu informacji (w dziedzinie wypoczynku, rekreacji, lecznictwa uzdrowiskowego),
- ◆ środowisko dla biznesu.

Słabe strony:

- ◆ demografia
 - spadek przyrostu naturalnego
 - odpływ młodych ludzi z terenu (ujemne saldo migracji),
- ◆ rynek pracy
 - wysoki wskaźnik bezrobocia
 - niska aktywność i słaba przedsiębiorczość oraz spadek zamożności ludności
 - spadek poziomu usług społecznych
 - słaba dynamika przyrostu małych i średnich firm i usług w sektorze prywatnym,
- ◆ działalność gospodarcza i usługowa :
 - brak dużych inwestorów
 - brak nakładów
 - ochrona prawna, strefy ochronne (ograniczenia dla lokalizacji inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i mogących pogorszyć stan środowiska),
- ◆ infrastruktura techniczna :
 - zły stan dróg lub wręcz ich brak
 - braki w dziedzinie kanalizacji i oczyszczalni ścieków
 - telekomunikacja (braki)
 - elektroenergetyka (zły stan i braki)
 - dzikie wysypiska śmieci,
- ◆ zagospodarowanie terenu :
 - brak ładu i porządku
 - budownictwo o niskiej estetyce
 - dzikie budownictwo,
- ◆ gospodarka nieruchomościami :
 - nagminna wyprzedaż gruntu osobom z poza gminy
 - własność elektrowni, dzierżawy i zagospodarowanie
 - nadmierny proces rozdrobnienia własności (przypadkowe podziały gruntu),

- ◆ turystyka i wypoczynek (stan istniejący) :
 - sezonowość bazy
 - niski jej standard
 - słabe usługi towarzyszące
 - braki w urządzeniu zaplecza,
- ◆ polityka rolna i leśna ;
 - załamanie sektora państwowego
 - odłogowanie
 - nieopłacalność produkcji rolnej – ukształtowanie terenu, klimat, okres wegetacji
 - brak promowania produkcji zdrowej żywności, agroturystyki, itp.
 - nadmierne wycinanie lasów prywatnych
 - konieczność przebudowy drzewostanów sztucznych.

4. Cele i kierunki rozwoju (misja rozwoju gminy).

Po przeprowadzeniu analizy uwarunkowań określono możliwości i bariery rozwojowe gminy Komańcza.

Najistotniejsze **możliwości rozwojowe gminy** stanowiące potencjał rozwojowy to :

- otwarcie przejścia granicznego ze Słowacją – kolejowego w Łupkowie i drogowego w Radoszycach,
- czyste środowisko o wysokich walorach przyrodniczo krajobrazowych,
- położenie gminy w obszarze turystyczno-rekreacyjnym, co przy wzroście znaczenia rekreacji i wypoczynku w życiu społeczeństw „rozwinętych” – daje szansę na przyspieszony rozwój tych funkcji (np. : agroturystyka, turystyka kwalifikowana, itp.),
- potencjalne warunki dla rozwoju różnorodnych form lecznictwa uzdrowiskowego,
- możliwość produkcji czystej chemicznie żywności na rynek obsługujący wypoczynek i turystykę,
- rezerwy terenowe pod osadnictwo z usługami (np. turystycznymi).

Podstawowymi **barierami rozwojowymi gminy** są :

- wysoki wskaźnik bezrobocia, oraz bardzo zróżnicowana sytuacja na lokalnym rynku pracy,
- wysoka koncentracja bezrobocia w otaczających gminach, przy braku alternatywnych miejsc pracy,

- ujemne saldo migracji (gmina Komańcza [- 41] z dnia 31.XII.1997 r.),
- niska aktywność, słaba przedsiębiorczość, oraz spadek zamożności ludności (niski stopień dochodów),
- spadek poziomu usług społecznych, sezonowość,
- słabo rozwinięta infrastruktura instytucjonalna gospodarki rynkowej (otoczenie biznesu), która wraz z niskim poziomem aktywności społecznej i przedsiębiorczości powodują, że dynamika przyrostu małych i średnich firm w sektorze prywatnym jest niższa od średniej w województwie,
- trudności kapitałowe zewnętrzne i wewnętrzne.

Biorąc pod uwagę w.w. aspekty w „Strategii rozwoju gminy Komańcza” sformułowano zapis głównego celu rozwoju gminy Komańcza – za misję rozwoju do roku 2015 uznano zapis :

„Gmina Komańcza – oazą spokoju dla miejscowych i gości”.

Natomiast wizję sformułowano :

„Rozwój gminy powinien zmierzać w kierunku rozwoju turystyki. Za 15 lat Komańcza powinna być gminą wykorzystującą zasoby naturalne, zdecydowanie estetyczną, ekologiczną z pełną infrastrukturą komunalną i turystyczną, oraz rozwiniętą drobną nieuciążliwą dla środowiska wytwórczością i usługami”.

5. Priorytetowe kierunki rozwoju gminy i cele strategiczne, oraz sposoby działania.

Kierunki priorytetowe :

- A. Rozwój turystyki.
- B. Rozwój przedsiębiorczości.
- C. Polepszanie jakości życia mieszkańców gminy oraz zwiększenie szans i ich indywidualnego rozwoju.
- D. Integracje, aktywizacje mieszkańców gminy.

Cele strategiczne:

▪ w zakresie rozwoju turystyki

A1 zwiększanie wpływów ze świadczenia usług

A2 współpraca międzygminna w zakresie turystyki

poprzez :

- rozwijanie szeroko rozumianej bazy turystycznej i noclegowej, gastronomicznej i towarzyszącej oraz zagospodarowywanie zaplecza (szlaki piesze, konne, rowerowe, kąpieliska, wyciągi narciarskie, zorganizowane rozrywki, itp.), a tym samym wydłużenie sezonu turystycznego.,
- zorganizowanie spójnego systemu informacji turystycznej gmin bieszczadzkich oferujących szeroki wachlarz form i możliwości spędzania wolnego czasu – co wydłuża czas pobytu turysty.

▪ w zakresie rozwoju przedsiębiorczości

B1 polepszanie warunków życia mieszkańców dzięki rozwojowi przedsiębiorczości na terenie gminy.

B2 otwarcie gminy na kontakty zewnętrzne i przeciwdziałanie peryferyzacji gminy.

B3 stworzenie zintegrowanego programu promocji gminy

poprzez :

- pobudzenie ludności do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej (w tym rolniczej) na własne ryzyko (zachęcanie, szkolenie, przykłady),
- rozwój infrastruktury technicznej,
- tworzenie wszelkiego rodzaju ośrodków wsparcia dla przedsiębiorców (np. Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych),
- ułatwianie dostępu do kapitału i kredytowania (turystyka – fundusz PHARE CREDO),
- budowę i otwarcie przejść granicznych w Łupkowie i Radoszycach, oraz budowę dróg dojazdowych,
- promowanie i tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (np. przetwórstwa drewna, produkcja czystej ekologicznie żywności i jej przetwórstwa), rzemiosła i drobnej wytwórczości, usług turystycznych i obsługi turystycznej,

▪ **w zakresie polepszenia jakości życia mieszkańców**

C1 stałe podnoszenie poziomu edukacji mieszkańców,

C2 rozwój i edukacja środowiska życia młodych ludzi,

C3 ochrona środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych

poprzez :

- stworzenie nowych kierunków edukacji dorosłych i młodzieży (przy szkołach zajęcia ukierunkowane na zagadnienia podnoszenia kwalifikacji z zakresu obsługi ruchu turystycznego i agroturystyki),
- aktywizacja młodzieży w życiu społecznym,
- rozwinięcie nowoczesnej bazy oświatowej ze zwróceniem uwagi na wyższy stopień znajomości języków obcych,
- pozyskiwanie wysokokwalifikowanych pedagogów, dbałość o stan techniczny, dosprzętowanie i wyposażenie szkół, rozbudowa bazy i obiektów sportowych,
- stwarzanie warunków i stymulowanie rozwoju kultury : rozwijanie bazy, szukanie wsparcia finansowego, zapewnienie kadry i zwiększanie ilości i różnorodności imprez kulturalnych,

▪ **w zakresie integracji i aktywizacji mieszkańców gminy**

D1 stymulowanie i wspieranie aktywności mieszkańców gminy poprzez :

- dążność do zwiększania zainteresowania mieszkańców procesami decyzyjno-doradczymi organizacji gminnych i innych, celem pozyskania nowych osób ; propagowanie wartości moralnych i tolerancji

6. Cele strategiczne i strategie działania w zakresie potencjałów gminy.

Potencjał techniczny:

Celem zachowania czystego powietrza i wody – rozwinięcie i zmodernizowanie infrastruktury technicznej, zapewnienie wystarczającej ilości obiektów użyteczności publicznej i racjonalne wykorzystanie istniejących zasobów naturalnych :

- stymulowanie i promowanie proekologicznych systemów ogrzewania w budynkach indywidualnych, oraz działania w kierunku zmiany systemu ogrzewania w budynkach pod Zarządem Gminy,
- budowanie i modernizowanie wodociągów, sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków, dróg na terenie gminy, oraz gazyfikacja i telefonizacja gminy,
- prowadzenie elektryfikacji wsi,

- pozyskiwanie środków finansowych (własnych i obcych) na realizację i utrzymanie obiektów użyteczności publicznej, oraz tworzenie międzygminnego ośrodka informacji turystycznej,
- doprowadzenie do otwarcia przejścia granicznego ze Słowacją w Radoszycach i Łupkowie,
- działania zmierzające do realizacji zbiornika retencyjnego „Rudawka Jaśliska” na rzece Wisłok i zbiorników mniejszych (kapieliska) na rzece Ostawie, Ostawicy i Barbarce.

Potencjał ekologiczny:

Utrzymanie czystości powietrza i wód w zbiornikach wodnych, strumieniach i ciekach /jako warunek wielokierunkowego rozwoju gminy/, zagospodarowanie odpadów stałych i płynnych, oraz zachowanie walorów krajobrazowych gminy :

- działania realizacyjne programu uporządkowania gospodarki ściekowej na terenach gminy Komańcza,
- systematyczne działanie mające na celu ograniczenie zanieczyszczenia środowiska z istniejących źródeł (szamba, wysypiska śmieci),
- wspieranie racjonalnej gospodarki odpadami i realizowanie programu kanalizacji gminy, oraz budowanie i modernizacja wodociągów i sieci kanalizacyjnych,
- promowanie gospodarstw spełniających warunki ochrony środowiska i inwestycji realizujących pozyskiwanie energii z alternatywnych źródeł,
- wspieranie organizacji działających na rzecz środowiska i działalność edukacyjna z zakresu ekologii stosowanej,
- działanie zmierzające do prawnego usankcjonowania pomników przyrody i punktów widokowych.

Potencjał ludzki:

Zatrzymanie młodzieży na terenie gminy, integracja i dążność do uaktywnienia mieszkańców w gminie -

- zapewnienie rynku pracy i mieszkań oraz możliwości spędzania wolnego czasu zgodnie z zainteresowaniami,
- określenie celów wspólnego działania mieszkańców, inicjowanie spotkań z udostępnieniem lokalu.

II. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.

1. Główne funkcje gminy Komańcza.

Położenie gminy Komańcza w południowej części województwa podkarpackiego na przedpolu Bieszczadzkiego Parku Narodowego, na terenach objętych różnymi formami ochrony prawnej, o zaludnieniu 8,6 osoby na km² (dane z 1997 r.) - pozwala wyodrębnić 3 jednostki o zdecydowanie innych możliwościach rozwojowych.

1. 1. Jednostka A – strefa wzmożonej aktywności gospodarczej

To środkowy pas z północy na południe gminy Komańcza, leżący w granicach Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Obszaru Chronionego Beskidu Niskiego, który obejmuje tereny w sąsiedztwie dróg relacji Zagórz – Szczawne – Komańcza z rozgałęzieniem na przejścia graniczne ze Słowacją w Radoszycach i Łupkowie. Tu leży miejscowość Komańcza, będąca ośrodkiem gminnym. Tę część zamieszkuje 65,8 % mieszkańców gminy.

Głównymi funkcjami tej części gminy są funkcje osiedleńczo-usługowe, gospodarczo-przemysłowe, oraz turystyczno-rekreacyjne. Funkcjami uzupełniającymi są rolnictwo, leśnictwo.

1. 2. Jednostka B – strefa przyrodniczo-turystyczna

To zachodnia i wschodnia część gminy obejmująca doliny Wisłoka i Osławy powyżej ujścia Osławicy w granicach Wschodnio-Beskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego, oraz w Parkach Krajobrazowych – Ciśniańsko-Wetlińskim i Jaśliskim o wysokich walorach krajobrazowo-przyrodniczych. Te część gminy zamieszkuje 34,2 % mieszkańców.

Głównymi funkcjami tego terenu są funkcje ochronne i turystyka, leśnictwo i rolnictwo. Tu również znajdują się tereny rezerwowane pod lecznictwo uzdrowiskowe.

2. Główne zasady i kierunki działań.

2. 1. W jednostce A jako główne zasady i kierunki działań przyjęto :

- porządkowanie i uzupełnianie istniejącej zabudowy ze zwróceniem uwagi na jej formę (nawiązanie do form historycznych – tradycyjnych) eliminacje barier architektonicznych, wpisanie w krajobraz, estetykę małej architektury, formy zieleni towarzyszącej, ład i porządek,

- uzupełnienie strefy zainwestowania w niezbędne urządzenia i sieci z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacji w myśl zasad „zrównoważonego rozwoju”,
- zabezpieczenie odpowiedniej ilości terenów dla funkcji mieszkaniowej, usługowej, turystyczno-rekreacyjnej i gospodarczej w obszarach szczególnie predysponowanych dla tych funkcji, a jednocześnie nie stwarzającej kolizji z wymogami ochrony środowiska i zasobami krajobrazowo-przyrodniczymi i kulturowymi (ochrona czystości wód i powietrza, itp.),
- tworzenie warunków dla rozwoju : inicjatyw związanych z rozszerzeniem obsługi ludności w zakresie usług komercyjnych (handel, gastronomia, rzemiosło, obsługa turystyki, itp.), działalności gospodarczych, w tym produkcyjnych,
- ochronę walorów i zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i w zakresie obowiązującym we Wschodnio-Beskidzkim Obszarze Chronionego Krajobrazu i w Obszarze Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego,
- ochronę walorów i zasobów krajobrazowo-kulturowych.

2. 2. W jednostce B jako główne zasady i kierunki działań przyjęto :

- ochronę walorów i zasobów przyrodniczych zgodnie z planami UGL w lasach, zgodnie z planami ochrony w rezerwach i parkach krajobrazowych,
- ochronę walorów i zasobów krajobrazowych i kulturowych,
- porządkowanie i uzupełnianie istniejącej zabudowy oraz zabezpieczenie rezerw terenowych pod zainwestowanie (jak w jednostce A),
- uzupełnienie strefy zainwestowania w niezbędne urządzenia i sieci z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej,
- prowadzenie gospodarki rolnej zgodnie z zasadami obowiązującymi na terenach objętych ochroną prawną,
- rozwój funkcji turystyki i wypoczynku w zgodzie ze środowiskiem.

III. KIERUNKI OCHRONY WARTOŚCI I ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

1. Zasady kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego :

Teren gminy Komańcza objęty jest w całości różnymi formami ochrony prawnej :

- Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Chronionego krajobrazu Beskidu Niskiego,
- Ciśniańsko - Wetliński Park Krajobrazowy,
- Jaśliski Park Krajobrazowy,
- rezerваты istniejące – 4 szt.,
- pomniki przyrody ożywionej istniejące - 2 szt.

Ponadto projektuje się i proponuje szereg terenów i obiektów do objęcia ochroną prawną.

Wg Koncepcji Krajowego Systemu Ekologicznego „ECONTEL PL” obszar gminy wchodzi w skład korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym.

Kształtowanie form ochrony na terenie gminy Komańcza ma na celu zachowanie i ochronę istniejących walorów i zasobów przyrodniczych w dotychczasowej formie, oraz ochronę układu ciągów i węzłów ekologicznych wraz z korytarzami ekologicznymi - przyjmując zasady zrównoważonego rozwoju terenu (równowag pomiędzy rozwiązaniami ekologicznymi a gospodarczymi).

2. Obszary i obiekty prawnie chronione.

2.1. Stan istniejący :

◆ Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu –

Obejmuje tereny północno-wschodniej i centralnej części gminy Komańcza.

Podstawa prawna : Dziennik Urzędowy Województwa Krośnieńskiego Nr 17/98, Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 2.07.1998 r.

◆ Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego –

Obejmuje tereny północno-zachodniej i centralnej części gminy Komańcza.

Podstawa prawna : Dziennik Urzędowy Województwa Krośnieńskiego Nr 17/98, Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 2.07.1998 r.

◆ **Jaślicki Park Krajobrazowy –**

Obejmuje tereny południowo-zachodnie gminy Komańcza. Powierzchnia 19 520 ha. Został utworzony dla zachowania unikalnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych, ochrony górnego dorzecza Jasiołki i źródeł Wisłoka we wschodnim przygranicznym paśmie Beskidu Niskiego.

Podstawa prawna : Rozporządzenie Nr 20 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 marca 1992 roku. (Dziennik Urzędowy Woj. Krośnieńskiego Nr 7/92),

◆ **Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy –**

Obejmuje południowo-wschodnią część gminy Komańcza. Stanowi on również w części otulinę Bieszczadzkiego Parku Narodowego - powierzchnia 46 025 ha. Został utworzony dla zachowania unikalnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenów położonych w południowo - wschodniej części województwa podkarpackiego.

Podstawa prawna : Rozporządzenie Nr 17 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 marca 1992 roku. (Dziennik Urzędowy Woj. Krośnieńskiego Nr 7/92),

◆ **Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” –**

obejmujący swoim zasięgiem Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy na terenie gminy Komańcza.

◆ **Rezerваты przyrody istniejące w granicach parków krajobrazowych :**

- **Ia/1 - „Zwieszło”** – powierzchnia 1,74 ha (rezerwat ścisły) przyrody nieożywionej. Przedmiotem ochrony są ukształtowane przez osuwisko Jeziorka Duszatyńskie powstałe po przegrodzeniu potoku Olchowatego. Utworzony w 1957 r. Posiada Plan ochrony.
- **Ib/2 – „Źródlika Jasiołki”** - powierzchnia 1 562,30 ha (rezerwat częściowy) leśny. Przedmiotem ochrony są źródłiskowe odcinki Jasiołki i Wisłoka, starodrzew leśny i zespoły łąkowo-pastwiskowe, obszary torfowiskowe. Utworzony w 1994 r. Bez Planu Ochrony.

◆ **Rezerваты przyrody istniejące poza granicami parków krajobrazowych :**

- **Ib/3 – „Przełom Oslawy pod Duszatynem”** – pow. 322,45 ha (rezerwat częściowy) leśny.

Przedmiotem ochrony jest przełomowy odcinek doliny Oslawy wraz z otaczającym drzewostanem bukowo-jodłowym.

Utworzony w 2000 r. Bez Planu Ochrony.

- **Ib/4 – „Bukowica”** – powierzchnia 292,92 ha (rezerwat częściowy) leśny.

Przedmiotem ochrony jest kompleks leśny w paśmie górskim Bukowicy, całkowicie w reglu dolnym (regłowa buczyna karpacka z szeregiem gatunków chronionych i rzadkich występujących w runie – 21 z nich podlega ochronie gatunkowej).

Utworzony w 1996 r. Bez Planu Ochrony.

◆ **Inne formy ochrony przyrody (istniejące)**

- **Pomniki przyrody istniejące :**

- cis – obwód 10 cm, wysokość 3,5 m, rok uznania 1954 – w Moszczańcu w kompleksie leśnym „Szachty”,
- cis „Piotruś” – uznany za pomnik przyrody w 1954 r., znajduje się we wsi Moszczańiec.

2. 2.Stan projektowany -

◆ **Rezerваты przyrody projektowane :**

- **Ic/5 – „Kamień”** - powierzchnia 92 ha.

Przedmiotem ochrony będą naturalne wychodnie piaskowców przybyszowskich w otoczeniu starodrzewu, regłowej buczyny karpackiej i kwaśnej buczyny ze stanowiskami roślin chronionych i rzadkich w runie.

Obszar poza parkiem krajobrazowym.

Rezerwat w fazie zatwierdzania.

- **Ic/6 – „Dolina Potoku Olchowatego”** – powierzchnia ca 831,84 ha.

Przedmiotem ochrony będzie krajobraz doliny potoku z progami skalnymi i w otoczeniu starodrzewia bukowo-jodłowego (regłowa buczyna karpacka). Gdyby nie do-

szło do utworzenia rezerwatu to należy utworzyć pomnik przyrody nieożywionej – wodospad na potoku Olchowaty.

- **Ic/7 – „Przełom Oślawy pod Mokrem”** – częściowo w gminie Komańcza, pow. ~ ca 306,09 ha (w granicach gminy Komańcza - ca 195,45 ha) – rezerwat leśny obejmujący zbiorowisko buczyny karpackiej ze starodrzewiem .

Przedmiotem ochrony będzie przełomowy odcinek Oślawy o wysokich walorach krajobrazowych – wąska dolina o stromych zboczach z licznymi progami skalnymi w korycie rzeki.

- **Ic/8 – „Las jodłowy pod Rzepedzią”** – powierzchnia ca 205,64 ha.

Byłby to rezerwat leśny na lewym brzegu potoku Jawornik ze starodrzewiem jodłowym i stanowiskami buczyny karpackiej.

Wg Nadleśnictwa Komańcza – obszar zdegradowany.

- **Ic/9 – „Dolina Potoku Izwor”** – powierzchnia ca 493,39 ha.

Przedmiotem ochrony byłaby część pasma Bukowicy i okazałych wychodni skalnych.

- **Ic/10 – „Szachty”** – powierzchnia ca 223,64 ha.

Byłby to rezerwat leśny ze stanowiskiem buczyny karpackiej i roślinami chronionymi i rzadkimi w runie.

◆ **Inne formy ochrony przyrody (projektowane) –**

- **Proponowane pomniki przyrody nieożywionej :**

Gdyby nie doszło do utworzenia rezerwatu „Dolina potoku Olchowatego” to należy utworzyć pomnik przyrody nieożywionej – wodospad na potoku Olchowaty.

- **Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy :**

projektowany obejmujący w obrębie ewidencyjnym :

- Polany Surowicze – działki nr : ½, 2/2, 3/2, 6/2, 7, 12/1, 156/2/102, 157/107, 158/106, 159,105, 160/104, 161/103, 11, część 30, 272A/1, 272A/2, 272B, 272C/1, 272C/2, 272D/1, 272D/2, 272D3, 272E, 272F, 272G, 272H/1, 272H/2,

272H/3, 272H/4, 272H/5, 272I/1, 272I/2, 272I/3, 272I/4, 272J/1, 272J/2, 273/3,
29/4, 29/5, 32/2, 48, 49,

- Surowica – działki nr : 33A/1, 33A/2, 23/9.

- Użytki ekologiczne (E)

łączna powierzchnia w gminie - 211,80 ha, projektowane w celu utrzymania biotopu przyrodniczo – leśnego. Będą obejmować podmokłe łąki i łąki śródleśne. Na terenie Nadleśnictwa Komańcza zgodnie z rysunkiem „Studium” :

Wieś Komańcza	-	pow. 0,89 ha
Wieś Prełuki	-	pow. 4,40 ha
Wieś Duszatyn	-	pow. 12,95 ha
Wieś Radoszyce	-	pow. 16,46 ha
Wieś Smolnik	-	pow. 8,43 ha
Wieś Dołżyca	-	pow. 3,07 ha
Wieś Osławica	-	pow. 4,26 ha
Wieś Łupków	-	pow. 55,98 ha
Wieś Maniów	-	pow. 5,62 ha
Wieś Wola Michowa	-	pow. 21,44 ha
Wieś Balnica	-	pow. 52,59 ha
Wieś Zubeńsko	-	pow. 25,71 ha

Stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej projektowane (na wniosek Nadleśnictwa)w :

- Wisłoku Wielkim – oddział 388 b (działka 388), dolina wyerodowana przez potok – odsłonięcia fliszu karpackiego serii dukielskiej,
- Polanach Surowicznych – oddział 158 b (działka 158), stroma ściana skalna nad Wisłokiem, odsłonięcie fliszu karpackiego serii śląskiej.

Powołanie do życia odpowiednimi aktami prawnymi w.w. terenów chronionych i pomników przyrody musi być poprzedzone opracowaniem planów specjalistycznych dla nich, uzasadniających objęcie ich daną formą ochrony prawnej, a w wypadku zespołów przyrodniczo krajobrazowych również opracowaniem Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego.

Kryteria dla terenów objętych lub projektowanych do objęcia ochroną rezerwatową określono w punkcie 3.4. niniejszego rozdziału.

3. Obszary systemu ekologicznego.

3.1. Wody powierzchniowe i podziemne.

Wody powierzchniowe.

Cały teren gminy Komańcza leży w dorzeczu rzeki Wisły poprzez dorzecze rzeki San.

Obszar gminy Komańcza obejmuje źródłiska i górny bieg Wisłoka oraz Osławy z Osławicą, które wraz z dopływami tworzą system wód powierzchniowych w gminie. Gęstość sieci rzecznej jest duża i mało zróżnicowana przestrzennie. Jest to wynikiem dużych opadów, urozmaiconej rzeźby terenu i słabej przepuszczalności podłoża. Wezbrania wód następują w dwóch porach – na wiosnę z topnienia pokrywy śnieżnej i latem z deszczów. Gwałtowne i wysokie są wezbrania opadowe na przełomie czerwca i lipca, czasami w sierpniu. Są one spowodowane deszczami nawalnymi. Obserwowane stany wody i ich wahania w granicach 0,5 ÷ 1,5 m na Wisłoku i Osławicy są tego dowodem.

Ocena jakości wód

Wody powierzchniowe :

- Wisłoka na dopływie do zbiornika w ocenie rocznej w zakresie wskaźników bakteriologicznych odpowiada III klasie czystości,
- Osława w ocenie rocznej w zakresie wskaźników fizykochemicznych odpowiada II klasie powyżej Osławicy, na wysokości Szczawnego – III klasie.

Porównując wyniki badań z 1991 r. i 1996 r. zauważa się pogorszenie jakości wód na górnym i środkowym biegu Osławy.

Kryteria – patrz pkt 3.3. „Korytarze ekologiczne”.

Wody podziemne

- tu występujące położone są w obrębie górsko-wyżynnej prowincji hydrologicznej (wg A.S. Kleczkowskiego). Są to głównie wody zbiornika czwartorzędowego (dolinnego) występujące w ośrodku porowatym. Zasadniczy poziom wód wglębnych występuje w obrębie utworów czwartorzędowych, słabo lub zupełnie nieizolowany od powierzchni utworami przepuszczalnymi lub nieprzepuszczalnymi.

Dolina rzeki Wisłok tworzy zbiornik wód podziemnych zaliczony do głównych zbiorników wód podziemnych (przyszłościowe źródło zaopatrzenia w wodę pitną) w regionie.

Wymaga on szczególnej ochrony w obrębie strefy [OWO] wysokiej ochrony w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i odpadami.

Ocena jakości wód

Po badaniach w roku 1994 wody podziemne zaliczone są do wód wysokiej jakości.

3.2. Wody.

Na rysunku „Studium” - zasięg projektowanych sztucznych zbiorników wodnych został zaznaczony orientacyjnie, a ich realizacja może nastąpić po opracowaniu dokumentacji projektowej i przeprowadzeniu pełnego toku formalno-prawnego wymaganego przepisami.

Największy z nich na rzece Wisłok – „Rudawka Rymanowska” będzie zbiornikiem retencyjnym o max. powierzchni 217 ha i objętości całkowitej 27 mln m³ na terenie wsi Darów, Surowica i Polany Surowicze.

W opracowanej przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych „Koncepcji Polityki Przestrzennej Zagospodarowania Kraju” przyjętej przez Radę Ministrów w październiku 1999 r. zalew ten znalazł się w wykazie 10 zbiorników retencyjnych, planowanych do budowy w kraju.

Na terenie gminy Komańcza projektowane są mniejsze zbiorniki w miejscowości Preluki (Oslawa), Wola Michowa (p.Maguryczny Niżny), Komańcza (p.Barbarka), Oslawica (p.Oslawica). Realizacje tego typu inwestycji po uzyskaniu pozwoleń wodno-prawnych i pozytywnych uzgodnień dla danej strefy ochrony prawnej.

3.3. Korytarze ekologiczne rzek i strumieni (strefa K).

Poniższe ustalenia dotyczą korytarzy ekologicznych wraz z wodami powierzchniowymi poza granicami lasów i istniejących terenów objętych ochroną rezerwatową.

Gęstość sieci korytarzy ekologicznych wydaje się wystarczająca. Należy więc przede wszystkim dążyć do ich zachowania.

Korytarze ekologiczne obejmują terasy zalewowe.

W celu zachowania i zapobiegania zwężaniu korytarzy ekologicznych poza istniejącymi rezerwatami wyznaczono pas obszaru :

a/ 20 – 30 m od brzegów Oslawy, Oslawicy i Wisłoka,

b/ 15 m - 20 m po obydwu stronach innych potoków i cieków,

Uszczegółowienie granicy korytarza ekologicznego powinno nastąpić przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie opinii lub opracowania fizjograficznego dostosowanego do skali planu i wskazującego również granice terenów zalewowych.

Na terenie korytarzy ekologicznych ustala się :

- zakaz budowania zapór tamujących migrację ryb,
- zakaz obniżania poziomu wody gruntowej również w obrębie dotychczas wyznaczonych terenów budowlanych,
- zakaz wprowadzania nowego budownictwa /w tym mieszkaniowego i wypoczynkowego/,
- zakaz regulacji koryt rzek, strumieni i cieków oraz zmian trasy ich przebiegu w granicach strefy I, II, III,
- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków i składowania odpadów,
- dopuszczenie kształtowania zabudowy w obrębie wcześniej wyznaczonych terenów budowlanych tak, by nie pogarszać warunków klimatu lokalnego i nie tamować istniejących ciągów migracyjnych zwierząt (poza terenami zalewowymi),
- dopuszczenie lokalizacji sieci infrastruktury technicznej podziemnej i jej urządzeń bezpiecznych ekologicznie, pod warunkiem braku możliwości lokalizacji ich poza danym terenem.

3.4. Obszary lasów i terenów otwartych – ochrona rezerwatowa (strefa I).

Są to tereny o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych objęte ochroną rezerwatową lub predysponowane do objęcia ochroną prawną - z podziałem na podstrefy :

- I a** - istniejące rezerваты z opracowanymi planami ochrony,
- I b** - istniejące rezerваты bez planów ochrony ,
- I c** - projektowane rezerваты i tereny predysponowane do objęcia ochroną prawną, lub innymi formami ochrony (np. leśne kompleksy promocyjne).

Kryteria dla istniejących rezerwatów (**podstrefy Ia i Ib**) :

- teren ochrony rezerwatowej (istn. rezerваты) udostępniany dla turystyki wyłącznie po wyznaczonych szlakach pieszych ;
- obowiązują ustalenia planów ochrony rezerwatów ;
- dla rezerwatów nie posiadających planów ochrony należy je opracować,
- zakaz wznoszenia budynków i budowli nie przewidzianych w niniejszym opracowaniu,
- nie przewiduje się udostępniania terenu do zwiedzania poza wyznaczonymi i oznaczonymi szlakami turystyki pieszej, konnej, oraz ścieżkami dydaktycznymi.

Kryteria dla projektowanych rezerwatów i terenów predysponowanych do objęcia ochroną prawną lub innymi formami ochrony (**podstrefa Ic**) :

- do momentu uznania w.w. terenów za rezerваты, tereny objęte inną ochroną prawną lub inną formą ochrony - obowiązują ustalenia jak dla **strefy II** (wzmoczonej ochrony krajobrazowej),
- konieczność opracowania operatów i dokumentacji przyrodniczych uzasadniających przyjęcie danej formy prawnej, określających dokładnie granice tych terenów i zalecenia ochronne,
- po utworzeniu rezerwatów obowiązują ustalenia jak dla **podstrefy Ia lub Ib**.

3.5. Obszary lasów wodo- i glebochronnych oraz terenów polan śród- i przyleśnych - wzmoczona ochrona krajobrazowa (strefa II).

Są to tereny wzmoczonej ochrony krajobrazowej o wysokich walorach przyrodniczych w granicach w granicach parków krajobrazowych o ustaleniach :

- zaleca się udostępnianie terenu po wyznaczonych trasach turystycznych,
- dla terenów leśnych obowiązują ustalenia planów UGL,
- zakaz wznoszenia budynków nie przewidzianych niniejszym opracowaniem a niezwiązanych z gospodarką leśną i prawidłowym funkcjonowaniem szlaków i ścieżek dydaktycznych, oraz ujęciami wody,
- dopuszcza się istniejącą i budowę nowej niezbędnej sieci infrastruktury technicznej (jeśli nie ma możliwości jej trasowania po innym terenie) – dotyczy to sieci i urządzeń z zakresu : dróg, energetyki, telekomunikacji, wodociągów, kanalizacji, itp. (unikając rozwiązań naziemnych i napowietrznych),
- dopuszcza się budowę wyciągów narciarskich po wybraniu lokalizacji powodującej minimalne zagrożenia środowiska, po sporządzeniu oceny wpływu inwestycji na środowisko potwierdzającej w.w. założenia, po uzyskaniu pozytywnych uzgodnień i wykonaniu odpowiednich zabezpieczeń terenowych (za wyjątkiem wyciągów wielkoprzepustowych i całorocznych).

3.6. Obszary lasów wodo- i glebochronnych – ochrona krajobrazowa (strefa III).

Teren ochrony krajobrazowej o dużych walorach krajobrazowych i przyrodniczych, położony w obszarach chronionego krajobrazu i parkach krajobrazowych nie zainwestowany o następujących ustaleniach :

- dla terenów obowiązują ustalenia planów UGL,

- zakaz wznoszenia budynków nie przewidzianych w niniejszym opracowaniu, a nie związanych z gospodarką leśną i prawidłowym funkcjonowaniem szlaków turystycznych i ujęciami wody,
- dopuszcza się istniejącą i budowę nowej niezbędnej sieci i urządzeń infrastruktury technicznej (jeśli nie ma możliwości jej trasowania po innym terenie), dotyczy to sieci i urządzeń z zakresu: dróg, energetyki, telekomunikacji, wodociągów, kanalizacji (unikając rozwiązań naziemnych i napowietrznych),
- dopuszcza się budowę wyciągów narciarskich - po wybraniu lokalizacji powodującej minimalne zagrożenia środowiska, po sporządzeniu oceny wpływu inwestycji na środowisko potwierdzającej w.w. założenia, po uzyskaniu pozytywnych uzgodnień i wykonaniu odpowiednich zabezpieczeń terenowych (za wyjątkiem wyciągów wielkoprzepustowych i całorocznych),
- dopuszcza się lokalizację przekaźników w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

3.7. Obszary otwarte z dopuszczeniem zalesień - ochrona krajobrazowa (strefa IV).

To teren ochrony krajobrazowej o małej przydatności rolniczej (istniejące użytki rolne), przejściowy pomiędzy terenami o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych a strefą zurbanizowaną o ustaleniach :

- dopuszcza się zalesienie terenu,
- dopuszcza się budowę urządzeń sportowych i turystycznych wkomponowanych w krajobraz, poniżej dolnej granicy lasu (na terenach pod budowę wyciągów obowiązują ustalenia jak w **strefie III**, jednak bez ograniczeń form wyciągów),
- dopuszcza się budowę urządzeń i sieci infrastruktury technicznej, unikając rozwiązań naziemnych i napowietrznych.

3.8. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej z ograniczonym prawem zabudowy - ochrona krajobrazowa (strefa V).

To teren ochrony krajobrazowej przejściowy pomiędzy terenami o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych a strefą zurbanizowaną, o podstawowej funkcji użytków rolnych.

Kryteria dla obszaru **strefy V** :

- dopuszcza się budowę urządzeń sportowych i turystycznych wkomponowanych w krajobraz, poniżej dolnej granicy lasu, na terenach pod budowę wyciągów obowiązują ustalenia jak w **strefie III**, jednak bez ograniczeń form wyciągów,
- dopuszcza się budowę urządzeń i sieci infrastruktury technicznej, unikając rozwiązań naziemnych i napowietrznych,
- dopuszcza się poszerzenie **strefy VI i VII** (jeśli jej dotychczasowa powierzchnia przekracza 1 ha) po wyczerpaniu rezerw terenowych na odległość do 100 m na tereny **strefy V**,
- w szczególnie uzasadnionych ekonomicznie przypadkach, kierując się przesłanką nie rozpraszania zabudowy i ochroną zasobów i walorów przyrodniczych i krajobrazowych (wynikającą z form ochrony prawnej) - Zarząd Gminy Komańcza po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Gminy może poszerzyć zasięg **strefy VI i VII** na odległość większą niż 100 m na tereny **strefy V**, pod warunkiem opracowania dla całości obszaru poszerzenia od granic **strefy VI i VII** miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- dopuszcza się zadrzewienia śródpolne oraz przy rzekach, potokach i ciekach.

4. Obszary występowania złóż surowców energetycznych i nieenergetycznych.

Surowce mineralne pospolite.

W granicach gminy Komańcza udokumentowane złoża piaskowców cergowskich i krośnieńskich to :

- złoża **Z1** – „Moszczaniec”,
Z2 – „Jawornik”,
Z3 – „Komańcza”,
Z4 – „Komańcza II”,
Z5 – „Komańcza III”,
Z6 – „Krymieniec”,
Z7 – „Wysoczany”,
Z8 – „Szczawne – Kulaszne”
– w chwili obecnej żadne z nich nie jest eksploatowane.

Projektuje się uruchomienie eksploatacji jednego z w.w. złóż.

Gmina czyni starania uruchomienia eksploatacji na złożu „Komańcza III” lub „Moszczaniec”.

Obszary perspektywiczne złóż piaskowców to :

- „Z9 - Moszczaniec”, „Z10 - Radoszyce”, „Z11 - Balnica”.

W o d a

z utworów czwartorzędowych w dolinie Wisłoka **GZWP nr 432**– uznana za jeden z głównych zbiorników podziemnych wody pitnej w regionie (woda nie eksploatowana).

W o d y m i n e r a l n e

- występują w obrębie gminy Komańcza.

Są to wody mineralne trzeciorzędowe typu wodorowęglanowo-siarczkowe (naturalne wypływy usytuowane są wzdłuż lewego brzegu Osławicy). Wydajność 3 głównych źródeł 5 ÷ 20 l/min.

Będą one wykorzystane w lecznictwie uzdrowiskowym w projektowanym uzdrowisku.

IV. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DÓBR KULTURY I KRAJOBRAZU.

1. Ochrona dóbr kultury.

Na terenie gminy Komańcza jest 48 zabytków architektury, z których 15 wpisanych jest w rejestr zabytków. Są to cerkwie, dzwonnice i ogrodzenia cerkiewne. Nie ma parków zabytkowych. Natomiast jest 23 cmentarze zabytkowe, z których 2 wpisane są w rejestr zabytków. Pod względem archeologicznym teren jest nierozpoznany. Na terenie gminy nie obowiązują żadne strefy ochrony konserwatorskiej wpisane do rejestru zabytków, nie ustanowiono również stref ochrony krajobrazu kulturowego. Wszystkie poniżej wymienione obiekty podlegają i będą podlegać opiece konserwatorskiej wg „Ustawy o ochronie dóbr kultury”.

Wyniki inwentaryzacji przestrzennej zabytków architektury.

Informacje przekazane przez SOZ w Przemyślu, Delegatura w Krośnie						
Nr na plan-szy	Miejscowość	Adres	Obiekt	Użytkownik	Rejestr	Wynik inwentaryzacji terenowej
1	Komańcza	Nr 131	Dom	H.Babiak		Istnieje
2	Komańcza	Nr 162	Dom	T.Pyśniak		Istnieje
3	Komańcza	Nr 155	Dom	T.Dożycki		Nowy budynek
4	Komańcza	Nr 150	Dom	A.Dożycki		Zgoda na rozbiórkę od konserwatora
5	Komańcza	Nr 139	Dom	B.Hrynio		Istnieje
6	Komańcza		Cerkiew	Parafia Prawosławna	A-171/71	Istnieje
7	Komańcza	Nr 132	Dom	S.Zarucki		Istnieje
8	Komańcza		Dzwonnica cerkiewna	Parafia prawosławna	A-171/71	Istnieje
9	Komańcza	Wokół cerkwi	Ogrodzenie cerkiewne	Parafia prawosławna	A-171/71	Istnieje
10	Komańcza	Nr 34	Dom	M.Maćko		Nowy budynek
11	Komańcza	nr 117	Dom	W.Kopylec		Istnieje
12	Komańcza	Nr 122	Dom	M.Kolawlik		Istnieje
13	Komańcza	Nr 135	Dom	M.Peńgryń		Muzeum Łemkowskie
14	Kulaszne		Dzwonnica cerkiewna	Parafia rzymsko-katolicka		Istnieje
15	Łupków		Dom – wieża	PKP		Istnieje
16	Łupków		Dworzec kolejowy	PKP		Istnieje – odnowiony
17	Maniów	Droga do Komańczy	Kapliczka			Istnieje
18	Polany Surowicze		Dzwonnica cerkiewna	Brak		Istnieje

19	Radoszyce		Dzwonnica cerkiewna	Parafia rzymskokatolicka	A-794/75	Istnieje
20	Radoszyce		Cerkiew	Parafia rzymskokatolicka	A-794/75	Istnieje
21	Radoszyce		Mur cerkiewny	Parafia rzymskokatolicka	A-795/75	Istnieje
22	Rzepedź		Cerkiew	Parafia k.biz.ukr.	A-795/75	Istnieje
23	Rzepedź		Dzwonnica cerkiewna	Parafia k.biz.ukr.	A-794/75	Istnieje
24	Rzepedź	Droga Sanok-Łupków	Kapliczka			Istnieje
25	Smolnik		Dzwonnica cerkiewna	Parafia rzymskokatolicka	A-327/95	Istnieje
26	Smolnik		cerkiew	Parafia rzymskokatolicka	A-327/95	Istnieje
27	Smolnik		Kapliczka	M.Mika		Istnieje
28	Smolnik		Dom	Wetliński		Istnieje
29	Smolnik		Dom	M.Tarsa		Zły stan
30	Smolnik		Dom	F.Gał		Zmodernizowany i rozbudowany
31	Smolnik		Dom	Pliszka		Nie istnieje w terenie
32	Smolnik		Dom	Podraza		Istnieje
33	Szczawne	Szczawne-Kulaszne	Dom	PKP		Istnieje
34	Szczawne		Dzwonnica cerkiewna	Parafia prawosławna	A-79/85	Istnieje
35	Szczawne		Kapliczka			Istnieje
36	Szczawne	Szczawne-Kulaszne	Dworzec kolejowy	PKP		Istnieje
37	Szczawne		Cerkiew	Parafia prawosławna	A-79/85	Istnieje
38	Szczawne	Zagórz-Komańcza	Kapliczka			Istnieje
39	Turzańsk		Dzwonnica cerkiewna	Parafia prawosławna	A-79/85	Istnieje
40	Turzańsk		Dom	A.Koza		Istnieje
41	Turzańsk	Nr 48	Dom	Duka		Duda
42	Turzańsk		cerkiew	Parafia prawosławna	A-79/85	Istnieje
43	Wisłok Wielki		Dzwonnica cerkiewna	Parafia rzymskokatolicka	A-326/94	Istnieje
44	Wisłok Wielki	Nr 46	Dom	Biernacki		Nad. Komańcza
45	Wisłok Wielki	Nr 49	Dom	Wł.Pęcek		Zmodernizowane
46	Wisłok Wielki	Nr 38	Dom	T.Zygmund		Istnieje
47	Wisłok Wielki	Wokół cerkwi	Mur cerkiewny	Parafia rzymskokatolicka		Istnieje
48	Wisłok Wielki		Cerkiew	Parafia rzymskokatolicka		Istnieje

Cmentarze

Sym- bol na plan- szy	Miejscowość	Adres	Cmentarz	Obszar w ha	Obecnie	Rejestr	Stan
1	Balnica		gr. kat.	0,50	nieczynny		pozostałości
2	Czystogarb		gr. kat.	0,46	nieczynny		pozostałości
3	Dołżyca		gr. kat.	0,20	nieczynny		pozostałości
4	Duszatyn		gr. kat.	0,20	nieczynny		pozostałości
5	Jawornik		gr. kat.	0,30	nieczynny		zadbany
6	Komańcza		gr. kat.	0,92	czynny		dobry
7	Komańcza		rzym. kat.	0,85	czynny		dobry
8	Kulaszne		gr. kat.	0,42	czynny		dobry
9	Łupków		gr. kat.	0,57	nieczynny		pozostałości
10	Maniów		gr. kat.	0,30	nieczynny		pozostałości
11	Mików		gr. kat.	0,25	nieczynny		pozostałości
12	Oślawica		gr. kat.	0,16	nieczynny		pozostałości
13	Radoszyce		gr. kat. rzym. kat.	0,50	czynny		dobry
14	Rzepedź		rzym. kat.	1,22	czynny		dobry
15	Rzepedź		gr. kat.	0,45	czynny		zaniedbany
16	Smolnik		gr. kat. rzym. kat.	0,30	czynny	A-327/95	zaniedbany
17	Szczawne		gr. kat.	0,19	nieczynny		pozostałości
18	Turzańsk		gr. kat. rzym. kat.	0,46	czynny		zaniedbany
19	Wisłok Wielki		rzym. kat.	0,99	czynny		dobry
20	Wisłok Wielki		gr. kat.	0,40	nieczynny	A-326/94	pozostałości
21	Wola Michowa		gr. kat.	0,70	nieczynny		pozostałości
22	Wysoczany		gr. kat.	0,26	nieczynny		zaniedbany
23	Zubeńsko		gr. kat.	0,46	nieczynny		pozostałości

2. Kierunki i rodzaje ochrony dóbr kultury.

Analizy uwarunkowań wykazały, że należy przyjąć następujące kierunki i rodzaje ochrony :

- ◆ Ochrona zabytków wg wykazów Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków Województwa Podkarpackiego, Delegatura w Krośnie.
- ◆ Opieka i porządkowanie wszystkich cmentarzy w granicach opracowania.
- ◆ Projektuje się utworzenie rezerwatów kulturowych :

KOMAŃCZA

- cerkiew z dzwonnica i cerkiewną i ogrodzeniem, A171/71

RZEPEDŹ

- cerkiew z dzwonnica, A795/75

RADOSZYCE

- cerkiew z dzwonnica i murem, A794/75.

- ◆ Proponuje się wpisanie do wykazu zabytku i objęcie ochroną konserwatorską :

DUSZATYN

- cerkwisko po cerkwi greko-katolickiej p.w. św. Włodzimierza Wielkiego, wybudowanej w 1921 r.

CZYSTOGARB

- cerkwisko po cerkwi greko-katolickiej p.w. św. Michała Archanioła wybudowanej po 1900 r.

WISŁOK WIELKI

- cmentarz żołnierski z czasów I wojny światowej.

- ◆ Proponuje się w następującej kolejności wpisanie do wykazu zabytków i objęcie ochroną konserwatorską :

BALNICA

- krzyż pańszczyźniany, kapliczka (osnuta legendami)

DARÓW

- cmentarz grekokatolicki (nieczynny), dwa krzyże pod „wysokimi świerkami”

JASIEL

- dwa cmentarze wiejskie (grekokatolicki + nowy parafialny), cmentarz żołnierski sowieckich (nieczynny)

MOSZCZANIEC

- dwa stare cmentarze (nieczynne)

POLANY SUROWICZE

- cmentarz grekokatolicki (nieczynny)

PREŁUKI

- dwa cmentarze wiejskie (nieczynne)

SZCZERBANÓWKA

- cmentarz wiejski (obecnie Balnica)

3. Ochrona krajobrazu i zasady jego kształtowania.

Cała gmina Komańcza charakteryzująca się pełną gamą wspaniałych krajobrazów i widoków - objęta jest ochroną prawną krajobrazu i określonymi zasadami kształtowania terenu i zabudowy w taki sposób, aby zachować piękno i walory widokowe terenu.

Zaleca się dla terenu całej gminy :

- kształtowanie zabudowy tak, aby nie dominowała nad i w krajobrazie, a budynki i budowle były wpisane poziomo w krajobraz,
- formy architektury nawiązujące do form architektury tradycyjnej regionalnej dla tego terenu (ganki, okna, okapy, spadki dachu, materiały wykończeniowe, itp.),
- konieczne jest opracowanie katalogu budownictwa dla terenu Rezerwatu Biosfery "Karpaty Wschodnie" i jego reklama, oraz wprowadzenie preferencji w wypadku realizowania projektów zawartych w tym katalogu.

Należy zwracać również uwagę na estetykę małej architektury, ład i porządek w obejściach oraz wprowadzanie elementów zieleni towarzyszącej, izolacyjnej i maskującej na działkach. Należy dążyć do przebudowy istniejącej architektury szpecącej krajobraz, na zasadach identycznych jak dla nowych obiektów budowlanych (w ramach remontów i modernizacjach). Preferuje się na terenie całej gminy zabudowę niską, o dachach spadzistych (35% - 45%), kolorach neutralnych, z elementami wykończenia w drewnie, o wysokich walorach estetycznych.

Zaleca się na terenach chronionych podłączenia energetyczne, telekomunikacyjne oraz inne sieciowe z unikaniem rozwiązań naziemnych i napowietrznych. Przewiduje się organizację punktów widokowych w celu wyeksponowania najpiękniejszych widoków i panoram.

V. KIERUNKI ROZWOJU ROLNICTWA I LEŚNICTWA.

Użytki rolne stanowią 24,9% powierzchni ogólnej gminy. Wg ewidencji gruntów 36% użytków rolnych stanowią grunty orne, a 64% łąki i pastwiska.

Sąsiedztwo dużych kompleksów leśnych niekorzystnie oddziałowuje na rolniczą przestrzeń produkcyjną (mikroklimat, zwierzyzna).

Uwarunkowania przyrodnicze i klimatyczne stanowią ograniczenia możliwości rozwoju rolnictwa i zwiększania dochodów ludności z produkcji rolnej (surowe warunki klimatyczne, szkody odzwierzęce, odległe rynki zbytu, zaniżenie efektów – wzrost kosztów).

W istniejącej strukturze gospodarstw rolnych indywidualnych przeważają gospodarstwa od 2 ha do 10 ha. Jest ich ~58 %. Średnia powierzchnia gospodarstwa w gminie Solina wynosi 17,10 ha i nie daje możliwości wyżywienia licznej rodziny.

Gospodarstwa o areale od 1 ÷ 2 ha stanowią 22%, a od 5 ÷ 10 ha - 28%, a gospodarstwa o powierzchni 20 ha i więcej stanowią 7%.

Upadek sektora państwowego w rolnictwie spowodował przekazanie arealów i bazy kubaturowej Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, Własności Komunalnej i wyprzedaż ich nie zawsze mieszkańcom gminy.

W gminie widoczne jest odłogowanie terenów i produkcja rolna wyłącznie na samozaopatrzenie (pod zasiewami 10% użytków rolnych – stan ze spisu rolnego z 1996 r.)

Zakłada się, że rolnictwo w gminie Komańcza będzie funkcjonowało przede wszystkim w oparciu o gospodarstwa indywidualne.

Projektowane wejście Polski do Unii Europejskiej będzie miało duży wpływ na przebudowę struktury gospodarstw indywidualnych w kierunku zwiększenia arealów i zmniejszenia liczby ludności utrzymującej się wyłącznie z rolnictwa.

W celu zaktywizowania rolnictwa zakłada się zorganizowanie poradnictwa i doradztwa rolniczego, zapewniającego szybki obieg informacji o i dla inicjatyw dających szansę na miejscowych i wojewódzkich rynkach zbytu. Czyste środowisko daje możliwość produkowania tu żywności o wysokiej czystości chemicznej i to jest szansą dla rolnictwa.

Obsługa rolnictwa - w oparciu o obiekty istniejące.

Zaleca się :

- preferowanie form rolnictwa ekologicznego i biodynamicznego,
- utrzymanie istniejącej powierzchni użytków rolnych w ustalonych dla poszczególnych obrębów geodezyjnych granicach dopuszczalnej sukcesji roślinności lasotwórczej,
- użytkowanie terenów rolnych w formie gruntów ornych, łąk i pastwisk (eliminowanie odłogowania gruntów).

W wyniku przeprowadzonych analiz wyznaczono strefę obszarów otwartych z dopuszczeniem zalesień (strefa nr IV) i obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej (strefa nr V - patrz rozdz.III, pkt 3.7, 3.8).

Na terenie gminy Komańcza nie występują gleby organicznego pochodzenia.

Lasy stanowią 72,00 % powierzchni gminy.

Lasy państwowe to ~ 97% powierzchni leśnych pod administracją Nadleśnictwa Komańcza, Lesko i Rymanów. Około 3% powierzchni lasów stanowią lasy prywatne.

W granicach opracowania wszystkie lasy państwowe uzyskały kategorie wodochronności, niektóre glebochronności, ograniczające funkcje gospodarcze.

Głównym zadaniem gospodarczym leśnictwa jest przebudowa drzewostanów niedostosowanych do warunków siedliska na drzewostany charakterystyczne dla tego rodzaju siedlisk (buk, jodła) przy stosowaniu naturalnych form prowadzenia lasów (np. unikanie zrębów zupełnych) – zgodnie z planami UGL. Nie należy się spodziewać zyskowej produkcji wysokiej jakości surowca drzewnego. Nadal realizowany będzie plan ochrony gatunkowej zwierzyny leśnej, co wymagać będzie prowadzenia przez leśnictwa również gospodarki łąkowo-pastwiskowej, pośrednio ochraniającej młode drzewostany.

Analizy pokrycia terenu wykazują, że przy obecnej lesistości terenu 72% zbyt duże dolesienia nie są wskazane.

W wyniku przeprowadzonych analiz wyznaczono strefy obszarów leśnych związane z ich ochroną prawną (patrz rozdział III pkt 3.4, 3.5, 3.6).

Pilne jest uregulowanie spraw granicy rolno-leśnej. Drzewostany około 25-letnie, porastające grunty porolne znajdujące się poza tą granicą i nie sklasyfikowane w kategorii lasów narażone są na wycinanie systemem zręb.

VI. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI.

Gmina Komańcza leży w strefie rozwoju turystyki.

Jej położenie w terenach o wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych w terenach objętych w całości ochroną prawną i nad przedpolu Bieszczadzkiego Parku Narodowego wskazuje, że głównymi funkcjami gminy powinny być :

- **turystyka, wypoczynek i rekreacja (w tym lecznictwo uzdrowiskowe),**
- **ochrona zasobów i walorów środowiska naturalnego.**

Funkcje dominujące pozostają w ścisłej zależności pomiędzy sobą i warunkują kierunek rozwoju gminy – szczególnie w jednostce funkcjonalnej „B”.

Będzie to kierunek opierający się na zasadach zrównoważonego rozwoju, wręcz ekorozwoju (czyli takie gospodarowanie środowiskiem, które zapewni rozwój gospodarczy terenu bez niszczenia jego walorów i zasobów środowiska).

Rozwój turystyki, wypoczynku i rekreacji zależy jest od walorów i zasobów środowiska i utrzymania ich w niezmiennym stanie przy jednoczesnym udostępnieniu dla turystyki i wypoczynku. Powinno to nastąpić poprzez organizację i wyposażenie terenu w :

- komunikację i łączność,
- trasy turystyki kwalifikowanej z zapleczem,
- oraz
- wyeksponowanie głównych atrakcji terenowych,
- przygotowanie i wyposażenie terenów dla potrzeb rekreacji czynnej, bierniej, w tym terenów sportowych.

Te elementy będą służyły wszystkim zainteresowanym i zwiększały atrakcyjność terenu dla inwestorów.

Zasadniczym elementem obsługi turystyki jest baza noclegowa i usługi jej towarzyszące o odpowiednim standardzie.

Istniejąca udokumentowana baza noclegowa całoroczna stanowi około 48%, a baza noclegowa sezonowa około 52%.

Baza noclegowa w przewadze charakteryzuje się sezonowością i niskim standardem (np. brak zaplecza sanitarnego i wyposażenia w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną), co prowadzi do degradacji środowiska.

Niezachowanie równowagi środowiska, lub jej załamanie, spowoduje degradację środowiska, a co za tym idzie zmniejszy atrakcyjność terenu dla celów turystycznych.

Z opracowania „Metodyka badania chłonności turystycznej pasm górskich województwa krośnieńskiego z uwzględnieniem obszarów chronionych” wykonano w 1996 r. przez Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej – Oddział w Krakowie – wynika, że granica chłonności turystycznej dla terenu gmina Komańcza kształtuje się na poziomie 45 000 osób/dzień.

W gminie zakłada się docelową bazę noclegową 3 800 miejsc – w tym 2 800 w bazie całorocznej.

Docelowa wielkość uzdrowiska nie powinna przekraczać 2 000 – 2 500 łóżek. Obecna baza noclegowa to 832 miejsca noclegowe.

W związku z powyższym polityka turystyczna powinna iść w kierunku podniesienia standardów bazy turystycznej, oraz budowy nowej.

Egzekwowanie prawidłowego rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej i ciepłej (paliwa ekologiczne) zabezpieczy walory środowiska naturalnego i atrakcyjność terenu pod względem turystycznym na czas dłuższy. Równoznaczne jest to z możliwością uzyskania większych zysków z obsługi turystyki.

Ze względu na brak kapitału i dużych inwestorów proponuje się w I etapie promocję tzw. agroturystyki.

Na planszy "Studium" zaznaczono orientacyjny przebieg istniejącej i projektowanej sieci szlaków turystyki kwalifikowanej (pieszej, rowerowej, konnej) i spacerowych. Przebieg tras projektowanych elementów sieci został wstępnie uzgodniony z Zarządem Zespołu Karpackich Parków Krajobrazowych oraz Nadleśnictwami Komańcza, Lesko, Rymanów. Zostały one poprowadzone tak, aby udostępnić atrakcje terenowe (punkty i trasy widokowe, zabytki architektury, osobliwości przyrody) i utworzyć wspólny system z tego typu szlakami w gminach sąsiednich.

Przy czym :

- szlaki turystyki pieszej zostały oznaczone symbolem - **S**
- szlaki turystyki rowerowej zostały oznaczone symbolem – **SR**
- szlaki turystyki konnej zostały oznaczone symbolem – **SK**.

Turystyka konna może być prowadzona wyłącznie w grupach z przewodnikiem i tylko w porze dziennej. Trasy wędrówek powinny być wcześniej zgłaszane u użytkownika danego terenu (np. Nadleśnictwa).

Zakłada się dopuszczalność lokalizacji w bezpośrednim sąsiedztwie tras i szlaków podstawowego zespołu urządzeń obsługujących (za wyjątkiem terenów objętych ochroną rezerwatową, ścisłą lub częściową, lub ich bezpośredniego sąsiedztwa).

Do wyposażenia dopuszczalnego należą :

- przy szlakach pieszych i konnych : miejsca wypoczynku, deszczochrony, tablice informacyjne, zagrody dla koni z paśnikami,
- przy ścieżkach spacerowych i rowerowych : miejsca wypoczynku, deszczochrony, tablice informacyjne, stojaki dla rowerów,
- przy trasach samochodowych i rowerowych : małe parkingi, zatoki postojowe, miejsca wypoczynku, oznaczenia atrakcji, tablice informacyjne, zadaszenia przeciwdeszczowe w okolicach przystanków komunikacji zbiorowej.

Tereny dostępne dla swobodnej penetracji powinny być wyposażone w ścieżki spacerowe i objęte systemem okresowego porządkowania.

Należy również zadbać o urządzenia i zaplecza sportów wodnych, kąpielisk, małych urządzeń sportowych oraz wyciągów narciarskich.

W „Studium” wyznaczono rejony koncentracji usług turystyki i wypoczynku z możliwością realizacji wszelkich form turystyki, wypoczynku i sportu w granicach stref VI i VII i na zasadach w nich przyjętych oraz rejony koncentracji lecznictwa uzdrowiskowego.

Przy czym w strefie mieszkalnictwa VI dopuszcza się funkcje turystyki, wypoczynku jako uzupełniające. Preferuje się rozwiązania w oparciu o gospodarstwa agroturystyczne i elementy tzw. turystyki łagodnej (małe pensjonaty, zajazdy, motele, kwatery prywatne, campingi i pola namiotowe z pełnym wyposażeniem sanitarnym i prawidłowo rozwiązana gospodarką wodno-ściekową).

Z użytkowania turystycznego należy wyłączyć :

- rezerваты florystyczne, faunistyczne (udostępnianie rezerwatów w ograniczonym zakresie, w uzasadnionych przypadkach, np. po ścieżkach dydaktycznych),
- ostoje zwierzyny,
- strefy ochronne miejsc gniazdowania ptaków chronionych,
- lasy o funkcji glebochronnej,
- siedliska wilgotne i podmokłe.

VII. KIERUNKI ROZWOJU I ZASADY GOSPODARKI PRZE- STRZENNEJ DOTYCZĄCE OBSZARÓW ZAINWESTOWANIA.

1. Zasady i polityka gminy dotyczące terenów zainwestowania.

W oparciu o prognozę demograficzną oraz bieżącą obserwację procesów demograficznych można określić generalne tendencje kształtowania się populacji ludzkiej w perspektywie do 2020 roku, co stanowi wiodący czynnik strategii rozwoju i zagospodarowania przestrzennego.

Najistotniejsze z nich to:

- słabsze tempo rozwoju ludności w latach 1998 - 2015 średniorocznie w gminie 0,32%, aby w następnych 5 latach zmniejszyć się średnio rocznie – 0,41%,
- prognoza zakłada, że przyrost ludności w latach 1998 - 2015 się zwiększy o 160 osób, a w latach 1998 - 2015 liczba ludności wzrośnie o 272 osoby, natomiast w następnym pięcioleciu zmniejszy się o 112 osób,
- zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat z 1 491 (rok 1998) do 1318 w roku 2020 (zmniejszenie o 178 osób),
- zwiększenie liczby osób w wieku produkcyjnym z 3 212 w 1998 r. do 3 641 osób w roku 2010 i zmniejszenie do 3 418 osób w roku 2020,
- zwiększenie liczby osób w wieku poprodukcyjnym z 580 w 1998 r. do 652 w roku 2020 (o 72 osoby).

Wskaźnik obciążenia ludności produkcyjnej ludnością w wieku nieprodukcyjnym wynosił w 1998 r. – 646, a w roku 2020 przewiduje się – 576.

Liczba mieszkańców gminy wzrośnie, wzrastając z liczby 5 228 w roku 1998 do liczby 5 517 w roku 2010 i do liczby 5 388 osób w roku 2020.

Bezrobocie będzie stałym elementem rynku pracy i z całą pewnością będzie się charakteryzowało zmiennym nasileniem w czasie i przestrzeni.

Z uwagi na przewidywany przyrost ludności w wieku produkcyjnym i już istniejącą ilość bezrobotnych, problem ten będzie pierwszoplanowym problemem wymagającym skutecznych rozwiązań.

Problem ten dodatkowo potęguje fakt występującego bezrobocia, niosącego ze sobą wiele negatywnych skutków o ekonomicznym i społecznym charakterze. Stałe obniżanie się stopy życiowej spowodowane jest częściową lub całkowitą utratą źródeł zarobkowania i dochodów, a co za tym idzie - postępującym zubożeniem ludności.

W ostatnim okresie kładzie się większy nacisk w tym względzie na rozwiązania aktywne jak : roboty publiczne, prace interwencyjne, czy kredyty i pożyczki na założenie firmy.

Jednak ze względu na konieczność przebudowy gospodarki takie podejście nie wydaje się wystarczające. Instrumenty aktywnej polityki na rynku pracy mają bowiem ograniczone znaczenie, chociażby dla powstawania wydajnych miejsc pracy. Przeciwdziałanie bezrobociu to nie tylko program walki z bezrobociem, ale również ożywienie gospodarki i uzyskanie trwałych tendencji rozwojowych. Tworzenie trwałych i efektywnych miejsc pracy pozwoli rozwiązać problem bezrobocia teraz i w przyszłości.

Tak więc jednym z zasadniczych celów polityki rynku pracy powinno być jego uaktywnienie poprzez :

- przeciwdziałanie powstawania i utrwalania się bezrobocia trwałego,
- dostosowanie struktury zatrudnianych do potrzeb gospodarki (kursy, szkolenia, możliwość uzyskania innych lub wyższych kwalifikacji),
- racjonalne zatrudnienie,
- właściwą politykę informacyjną w sferze rynku pracy,
- wyzwalanie i promowanie postaw aktywnych oraz przedsiębiorczości.

Zmiana systemu gospodarczego i proces urynkowienia, modernizacji i przebudowy obejmuje dziedziny (rolnictwa, leśnictwa, działalności gospodarczej i usługowej). Rozwój ich wystąpi w formach poza państwowych i poza samorządowych. Aktywność tych form będzie tym większa, im bardziej rozwój elementów w formie uspołecznionej nie będzie nadążał za potrzebami społecznymi.

Udział infrastruktury społecznej w przemianach społeczno-gospodarczych będzie się wiązał z przyszłymi potrzebami w tym zakresie. Wynikają one :

- z przyrostu demograficznego (ilości użytkowników),
- z konieczności poprawy standardów obsługi,
- z konieczności poprawy dostępności do podstawowego poziomu usług /zwłaszcza w odniesieniu do niektórych wsi/.

Polityka gminy w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej powinna głównie zwrócić uwagę na :

- zabezpieczenie w dziedzinie potrzeb bytowych i ogólnorozwojowych społeczeństwa, przynajmniej ich minimalnego poziomu przy jednoczesnym ograniczaniu tendencji spadkowych w standardach obsługi,
- doprowadzenie do równowagi w przestrzennym rozmieszczeniu urządzeń infrastruktury społecznej o podstawowym i elementarnym charakterze,

- wzbogacenie rzeczowego zakresu infrastruktury o elementy wynikające z pojawiających się potrzeb związanych ze zmieniającym się poziomem i stylem życia i postępującego zróżnicowania w tym zakresie, a więc i zróżnicowania potrzeb przede wszystkim jakościowych,
- wykorzystanie istniejących obiektów i lokali do aktualnych potrzeb z założeniem szybkiej możliwości zmiany ich funkcji,
- powiększenie ilości miejsc pracy oraz zasobów materialnych w całej sferze infrastruktury społecznej.

Zakłada się poprawę jakości życia.

Przyjęto następujące zasady zainwestowania dla całej strefy osiedleńczej .

Sieć osiedleńcza rozwija się zdecydowanie wzdłuż dolin rzek i potoków i wymaga uporządkowania.

Ustala się, że:

- minimalne wielkości działek dla różnych form budownictwa mieszkaniowego określono w tabeli na stronie nr 45,
- działki budownictwa mieszkalnego z usługami i pensjonatami - min 15 arów,
- wielkość działek dla innych form budownictwa zgodna z zapotrzebowaniem terenu,
- gospodarka wodno-ściekowa musi być rozwiązana w sposób nie naruszający stanu czystości wód (zaleca się rozwiązania w oparciu o oczyszczalnię ścieków),
- preferowana architektura nawiązująca do form tradycyjnych i historycznych na tym terenie,
- budynki powinny być wpisane w krajobraz bez dominacji nad nim (za wyjątkiem wież kaplic, kościołów i przekazników),
- zalecana zabudowa niska o bryle horyzontalnej, wysokość budynków mieszkalnych jednorodzinnych nie powinna przekraczać 2-ch kondygnacji naziemnych licząc od najniższego punktu terenu do okapu dachu + 1 poziom poddasza użytkowego,
- istniejące budynki o większej liczbie kondygnacji – adaptacja na perspektywę z zakazem nadbudowy (z wyjątkiem zmiany stropodachu na dach spadzisty),
- zalecane budynki niskie o dachach spadzistych (od 35° do 45° spadku), wykończenie elewacji materiałami naturalnymi, kolorystyka pastelowa, neutralna,
- zalecane ekologiczne paliwa w gospodarce cieplnej,
- usuwanie odpadów komunalnych zgodnie z systemami gminnymi,
- zalecane podłączenie energii elektrycznej siecią kablową,

- zakaz zabudowy kubaturowej dolnych zalewowych teras rzek i potoków, oraz korytarzy ekologicznych (patrz rozdz.III, pkt. 3.3.),
- zakaz stosowania dachów płaskich i stropodachów,
- zalecane miejsca postojowe związane z określoną funkcją (handel, turystyka, przemysł, mieszkalnictwo i inne) w ramach własnych działek.

1.1. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa.

Warunki mieszkaniowe stanowią jeden z głównych elementów kształtujących warunki życia na danym obszarze. Efekty budownictwa mieszkaniowego na przestrzeni ostatnich lat wykazują, że liczba oddawanych mieszkań maleje, a w ostatnich latach wręcz zanika. Na terenie gminy Komańcza inwestycje mieszkaniowe - to indywidualna budowa domu. Jest to jedyna możliwość uzyskania własnego mieszkania. Problem mieszkalnictwa jest zagadnieniem polityczno - ekonomicznym o organizacyjnym charakterze. Powinien on być rozwiązany poprzez pełną i zróżnicowaną pod względem możliwości ekonomicznych ofertę mieszkania (domu) dla każdej rodziny. Głównym działaniem powinno być zahamowanie spadku w budownictwie mieszkaniowym i stworzenie warunków do wzrostu inwestowania w tej sferze.

Działania rokujące wzrost budownictwa mieszkaniowego dotyczyć będą:

- stworzenia banku działek budowlanych (działek przygotowanych planistycznie i geodezyjnie) ułatwiającego obrót terenami,
- realizację inwestycji z zakresu uzbrojenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe /drogi, energia elektryczna, kanalizacja, wodociągi/.

Zakłada się, że w najbliższych latach dalej dominować będzie budownictwo indywidualne jednorodzinne. Natomiast budownictwo wielorodzinne czynszowe realizowane przez samorząd lokalny będzie realizowane w zależności od potrzeb i możliwości finansowych.

W przyszłości polityka mieszkaniowa opierać się będzie na bardziej sprzyjającym systemie kredytowania. A to pozwoli rozwinąć różne formy budownictwa mieszkaniowego przy założeniu osiągnięcia docelowo przeciętnego standardu w granicach 20,0 - 25,0m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca.

Wyznaczanie nowych terenów budowlanych uwarunkowane będzie przyjętymi rodzajami zabudowy, oraz wielkościami parametrów zabudowy.

Rodzaj zabudowy	Wskaźnik	Wartość wskaźnika min.
1. Małe domy mieszkalne, zabudowa wielorodzinna o niskiej intensywności.	Ilość mieszkań na 1 ha	35
2. Zabudowa jednorodzinna wolnostojąca i letniskowa indywidualna : - w parkach krajobrazowych, - na terenach nieuzbrojonych w kanalizację, - na terenach uzbrojonych	Średnia wielkość działki – ar	10 10 5
3. Zabudowa jednorodzinna bliźniacza szeregową : - w parkach krajobrazowych, - na terenach nieuzbrojonych w kanalizację, - na terenach uzbrojonych w kanalizację.	Średnia wielkość działki – ar	7 7 4
4. Zabudowa zagrodowa, pensjonatowa : - w parkach krajobrazowych, - na terenach nieuzbrojonych w kanalizację, - na terenach uzbrojonych w kanalizację.	Średnia wielkość działki – ar	15 15 10

W „Studium” wyznaczono 2 strefy z występującą funkcją mieszkalnictwa :

- obszary istniejącej zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności zabudowy (strefa VI),
- obszary potencjalnego rozwoju osadnictwa (strefa VII).

W powyższych strefach obowiązują ustalenia jak dla strefy osiedleńczej (patrz strona nr 43).

1.2. Kierunki rozwoju działalności gospodarczej i produkcyjnej.

W polityce prowadzonej w sferze dotyczącej rzemiosła, przemysłu, produkcji rolniczej i działalności gospodarczej, a dotyczącej ich budowy, przebudowy i modernizacji - należy zwrócić szczególną uwagę na :

- restrukturyzację własnościową, wielkościową i branżową,
- wprowadzenie nowych technologii o niższej energochłonności, oszczędzających wodę i teren i o niskim stopniu oddziaływania na środowisko,
- wykorzystanie w maksymalnym stopniu istniejących zasobów kubaturowych, materialnych oraz surowcowych dla nowych funkcji i branż,
- promocję terenów pod lokalizację dla małych zakładów wytwórczych łatwiej dostosowującej się do koniunktury rynkowej,

- zwiększenie wykorzystania istniejącego zaplecza technicznego i terenowego poprzez interwencjonizm fiskalny, ale i przez promocję,
- zorganizowanie szybkiego obiegu informacji dotyczącego inicjatyw mających szansę rozwoju i rynków zbytu wewnętrznego i zewnętrznego dla wytwarzanych produktów,
- zorganizowanie sprawnej obsługi transportowej, zaplecza technicznego i obsługi prawno-finansowej.

W niniejszym opracowaniu zostały wyznaczone złoża, obszary perspektywiczne złóż. Gmina czyni starania, aby jedno z nich było eksploatowane.

Wyznaczono obszary produkcyjno-techniczne (strefa nr IX) : zabudowy przemysłowej, gospodarczej i rzemieślniczej z dopuszczeniem budowy, modernizacji i uzupełnień, za wyjątkiem inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi, na których mogą być zlokalizowane różnego typu obiekty działalności gospodarczej i przemysłowej (jako funkcja główna) mieszczące się ze swoimi uciążliwościami w granicach własnych działek. Na działkach zabudowy przemysłowej i gospodarczej, z inwestycjami szkodliwymi dla środowiska nie dopuszcza się mieszkalnictwa. Dopuszcza się tu funkcje uzupełniające - usługowe. Zaznacza się, że na obszarach Jaśliskiego Parku Krajobrazowego, Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego i obszarach chronionego krajobrazu lokalizacja tego typu funkcji musi być zgodna z przepisami obowiązującymi na takich terenach.

Pozostałe zasady dotyczące zabudowy w.w. terenów – patrz strefa osiedleńcza strona nr 43.

UWAGA !

Produkcja węgla drzewnego na terenie Jaśliskiego Parku Krajobrazowego, Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego i obszarach chronionego krajobrazu - jest dopuszczalna poza obszarami korytarzy ekologicznych rzek i potoków.

Ewentualne potwierdzenie negatywnego wpływu na środowisko produkcji węgla drzewnego w danej technologii będzie jednoznaczne z zakazem lokalizacji tego typu inwestycji w granicach parków krajobrazowych.

1.3. Kierunki rozwoju działalności usługowej.

Określenie potrzeb nastąpiło w oparciu o założenia ogólne :

- analizę potrzeb przeprowadzono w odniesieniu do całej gminy,
- założono adaptację istniejących placówek z ich dotychczasowymi funkcjami przyjmując możliwość modernizacji, rozbudowy i zmniejszenie ilości użytkowników do poziomu zakładanych standardów,
- przewiduje się również rezerwy terenowe dla obiektów nowych.

Oświata i wychowanie

Istotne zmiany w minionym okresie zaszły w zakresie podległości szkół i przedszkoli. Jednostki te zostały podporządkowane jednostkom samorządowym tj. gminom. W wyniku reformy oświaty nastąpiła zmiana struktury szkolnictwa podstawowego (szkoły podstawowe, gimnazja).

Wychowanie przedszkolne

Przyjmując obecną sytuację – istniejących 6 placówek wychowania przedszkolnego, tzw. „0” przy szkołach, gdzie uczęszczało 87 (32,4%) ogółu dzieci. W gminie nie występuje w chwili obecnej zapotrzebowanie społeczne na tą formę opieki. Należy stwierdzić, iż przy utrzymaniu dotychczasowego stanu organizacyjnego i przy zakładanym standardzie 40 – 45% dzieci 3 – 6 lat i 6 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych nie zaspokoi w roku 2020 potrzeb społecznych w zakresie wychowania przedszkolnego.

Zachodzi potrzeba wybudowania przedszkola dla ca 100 dzieci.

W zakresie oświaty przedszkolnej ustawa o systemie oświaty na samorząd terytorialny nakłada obowiązek organizacji placówek wychowania przedszkolnego i od zrozumienia tej problematyki przez gminy zależy funkcjonowanie tego rodzaju usług oświaty.

Szkolnictwo na poziomie podstawowym

Wg prognozy demograficznej liczba dzieci w wieku szkoły podstawowej i gimnazjum do 2020 r. w gminie Komańcza zmniejszy się o ca 64 uczniów w stosunku do roku 1998 i wyniesie ca 727 osób. Przy obecnej liczbie oddziałów 50 sztuk, a pomieszczeń do nauczania 56, w 2020 roku średnio na oddział przypadnie około 14 dzieci. Przy zakładanym standardzie 18 dzieci na oddział stan powyższy uważa się za wystarczający.

Wymagana będzie wymiana znacznej części sprzętu szkolnego i pomocy dydaktycznych. Szkoły należy stopniowo zaopatrywać w sprzęt komputerowy, audio-wideo

czy kserograficzny. W zależności od stanu technicznego budynków szkół wymagane będą prace modernizacyjne, bądź budowa nowych obiektów. Ponieważ z uregulowań ustawowych wynika, że na samorządzie terytorialnym spoczywa obowiązek prowadzenia szkół podstawowych, organy gmin będą decydowały o faktycznym obrazie szkół i o ewentualnej budowie nowych.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Służba zdrowia i pomoc społeczna to działy niedochodowe, finansowane głównie z budżetu państwa.

Zasadniczym zadaniem w ochronie zdrowia jest poprawa opieki zdrowotnej ludności. Zakłada się uzyskać ją poprzez :

- zahamowanie i odwrócenie niekorzystnych zjawisk zdrowotnych mieszkańców,
- zapewnienie powszechności dostępu do świadczeń medycznych,
- zwiększenie wydajności systemu opieki zdrowotnej i poprawę jakości usług,
- reorientację systemu opieki zdrowotnej ze specjalistyki medycznej na rzecz zapewnienia powszechnych i podstawowych potrzeb pacjentów oraz na profilaktykę,
- realizację priorytetowych programów zdrowotnych w zakresie zwalczania chorób krążenia i nowotworów .

Opieka szpitalna

Zakładany standard 7 łóżek na 1 000 mieszkańców rejonu.

Gmina Komańcza należy do rejonu Sanok.

Pomoc doraźna

Zakładany standard 1 karetka na 8 000 mieszkańców rejonu. Gmina nie dysponuje karetką.

Ze względu na układ komunikacyjny gminy (czas dojazdu do chorego) oraz ilość przebywających turystów i kuracjuszy - widzi się potrzebę utworzenia taboru transportowego co najmniej 1 ÷ 2 karetki.

Ośrodki zdrowia

Zakładany standard 3 000 do 4 000 mieszkańców na jeden ośrodek zdrowia. Adaptuje się 2 istniejące ośrodki zdrowia w Komańczy i Rzepedzi.

Przy zakładanym wzroście mieszkańców w 2020 r., obecny stan uważa się za wystarczający.

Pomoc społeczna

Przy ograniczonych możliwościach finansowych budżetu, a wobec ciągłego wzrostu potrzeb w tym zakresie zadania pomocy społecznej będą się koncentrować na usprawnianiu systemu kierowania, a mianowicie :

- usprawnianie metod docierania i kwalifikowania do objęcia pomocą społeczną osób i rodzin znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji materialnej,
- dopracowanie modelu terenowego ośrodka pomocy społecznej, w którym praca socjalna i współpraca z instytucjami i organizacjami byłaby funkcją pierwszoplanową.

Zasadnicze cele powyższych działań to:

- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego i zapobieganie patologii wśród najuboższej części społeczeństwa gminy,
- zwiększenie efektywności inwestowania w pomoc społeczną środków budżetowych.

W gminie Komańcza nie ma domu opieki społecznej. Najbliższa placówka znajduje się w gminie Zagórz.

Potrzeby szacowane są na poziomie 10 - 12 miejsc dla mieszkańców gminy.

Żłobki

System opieki nad dziećmi do 3 lat między innymi sprawują żłobki, które zapewniają opiekę w czasie pracy rodziców lub opiekunów. Ta forma opieki nad małymi dziećmi na terenie gminy Komańcza nie budzi zainteresowania.

Przewiduje się jednak możliwość realizacji tego typu obiektu w chwili wystąpienia takiego zapotrzebowania.

Apteki

Zakładany standard 4 000 do 6 000 mieszkańców na jedną aptekę.

Jedna apteka w Komańczy całkowicie pokrywa zapotrzebowanie w dziedzinie obsługi ludności miejscowej.

Kultura i sport

Na terenie gminy możliwość korzystania z ofert kulturowych jest ograniczona. Jedną z powszechniejszych form uczestnictwa w kulturze jest czytelnictwo.

W gminie Komańcza istnieje 2 biblioteki publiczne i 3 punkty biblioteczne. W celu zapewnienia prawidłowych warunków rozwoju kultury należy koniecznie zachować istnie-

jące obiekty kultury (Komańcza, Rzepedź i świetlice przy remizach OSP) i uczynić je. Jednocześnie dążyć do poprawy ich stanu technicznego i wyposażenia. Należało by wybudować gminny dom kultury. Gwałtownie rozwija się sieć i wzrasta siła oddziaływania różnych środków masowego przekazu. Urynkowanie kultury sprawiło, iż wzrosła zależność między poziomem ceny, a wartością formy i treści przekazów kulturalnych. Wobec masowości tanich wyrobów kultury oraz szybko zmieniającej się mody ogólny poziom usług kulturalnych uległ znacznemu obniżeniu. Należy dążyć do wprowadzenia w istniejących placówkach kultury i szkołach ciekawych form zajęć (pozalekcyjnych) odpowiadających nowej sytuacji gospodarczej i nowym warunkom i potrzebom życia społeczeństwa dorosłego i dzieci (np. kursy dokształcające).

Gmina dysponuje 1 zespołem sportowym w Rzepedzi i boiskami szkolnymi.

Zakłada się budowę wielofunkcyjnego ośrodka sportowego w Komańczy. W granicach strefy osiedleńczej są rezerwy terenowe na budowę obiektów i urządzeń sportowych.

Handel, gastronomia i inne usługi

Działalność handlowa daje najpoważniejszy i najszybszy dochód nie wymagając wysokich nakładów i tak wysokich kwalifikacji zawodowych, jak działalność produkcyjna. Powstające obecnie podmioty nawiązują do potrzeb lokalnych rynków i związane są z bezpośrednią obsługą ludności. Stąd rozwój ten należy traktować jako pierwsze stadium rozwoju indywidualnej działalności gospodarczej. Dlatego można przypuszczać, iż tego typu podmioty gospodarcze nie będą zasadniczym czynnikiem rozwoju lokalnego.

Wraz z rozwojem turystyki i wypoczynku sieć gastronomiczna na terenie gminy w ostatnich latach zaczyna się (szczególnie gastronomia sezonowa) rozwijać.

W miejscowościach turystycznych należy sytuować restauracje, kawiarnie, bary z odpowiednią liczbą miejsc sezonowych oraz uzupełniające punkty gastronomii sezonowej. W ośrodkach turystycznych rekreacji i wypoczynku należy lokalizować jadłodajnie z miejscami sezonowymi.

Zaleca się wartość wskaźnika łącznej powierzchni użytkowej sklepów, zakładów gastronomicznych i usług bytowych $350 \text{ m}^2 - 450 \text{ m}^2/1000$ mieszkańców, dzieląc w sposób następujący :

- dla sieci sklepowej	55 - 60% powierzchni użytkowej,
- dla sieci gastronomicznej	10 - 15% powierzchni użytkowej,
- dla sieci usług bytowych	25 - 35% powierzchni użytkowej.

Centrum usługowe dla potrzeb gminy jest zlokalizowane w miejscowości gminnej Komańcza. Większe zespoły usług podstawowych występują w Rzepedzi, Łupkowie, Smolniku, Wisłoku Wielkim. Ponadto usługi elementarne powinny się znaleźć w każdej wsi, gdzie liczba mieszkańców przekracza 20 osób.

W niniejszym opracowaniu wskazano rejony koncentracji usług (strefa nr VIII) z dopuszczeniem modernizacji i uzupełnień oraz lokalizacji usług (za wyjątkiem inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi) z dopuszczeniem mieszkań dla właścicieli i funkcji uzupełniających: magazynowych i transportowych. Dla tych terenów istnieje obowiązek lokalizacji miejsc postojowych w granicach działek danej usługi i dla danej usługi oraz wprowadzenia elementów zieleni.

Usługi w zakresie turystyki opisano w rozdziale VI.

Zasady zabudowy terenów usługowych określono na stronie 43 – „Strefa osiedleńcza”.

VIII. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI.

1. Zasady i polityka gminy dotycząca systemu transportowego.

System komunikacji / ciągi drogowe i kolejowe / jako jeden z podstawowych elementów zagospodarowania układu przestrzennego gminy pełni w stosunku do niego rolę usługową. Usługowa rola systemu komunikacji polega przede wszystkim na zaspokojeniu podstawowych potrzeb w przewozie ludzi i towarów. Jego prawidłowe funkcjonowanie jest czynnikiem stymulującym rozwój danego regionu. Stąd w gospodarce rynkowej rozwój komunikacji ma wymierny aspekt ekonomiczny.

Wyższa jest atrakcyjność terenów dostępnych komunikacyjnie i odwrotnie mniejsza atrakcyjność terenów wymagających ponoszenia kosztów ich udostępnienia. Atrakcyjność systemu komunikacyjnego wyrażona poprzez dobrą dostępność, przy zwiększonej ruchliwości ludności związanej z posiadaniem własnego pojazdu staje się w obecnej chwili problemem bardzo ważnym.

W roku 1998 nastąpił nie notowany wzrost wskaźnika motoryzacji / ilość samochodów osobowych przypadających na 1000 mieszkańców/, który spowodował nasilenie się niekorzystnych zjawisk, a to :

- zwiększenie obciążenia istniejących tras komunikacyjnych,
- okresowe problemy parkowania (okres sobotnio-niedzielny w okresie letnim),
- obniżenie standardu komunikacji publicznej,
- zaostrzenie się problemów zanieczyszczenia środowiska,
- zwiększenie wypadkowości na drogach związanej z pogorszeniem bezpieczeństwa podróżowania.

Zjawiska te będą narastać i stwarzać określone problemy trudne do rozwiązywania, przy generalnej dekapitalizacji sieci drogowej.

Średniodobowy ruch pojazdów na drogach wojewódzkich w latach 1990 – 95 wzrósł średnio o ponad 30%, największy na odcinku Komańcza–Szczawne – 1100 pojazdów/dobę, Szczawne-Zagórz – 1700 pojazdów/dobę. Prognozuje się, że w roku 2010 obciążenie drogi nr 892 wyniesie 3 500 pojazdów/dobę, a na drodze nr 897 – 1606 pojazdów/dobę. Prognozowany wzrost ruchu na drogach wojewódzkich nr 892, 897 jest umiarkowany w porównaniu do średniego ruchu na drogach Podkarpacia. Może on wzrosnąć po otwarciu przejścia granicznego drogowego w Radoszycach

szacunkowo od 500 do 1000 pojazdów/dobę na odcinku Łupków – Komańcza – Zagórz.

2. Kierunki i zasady funkcjonowania układu komunikacyjnego.

2.1. Zewnętrzne powiązania gminy.

Głównymi zewnętrznymi powiązaniem komunikacyjnymi gminy Komańcza są kierunki :

a) drogowe w systemie transportowym regionalnym :

- Komańcza – Tylawa (w Tylawie w kierunku na Rzeszów i Barwinek),
- Komańcza – Zagórz (w Zagórz z kierunkiem na Sanok i Ustrzyki Dolne),
- Komańcza – Ustrzyki Górne
- Szczawne - Sieniawa,

b) drogowe w systemie lokalnym :

- Rzepedź – Kalnica – Baligród
- Prusiek – Niebieszczany - Wysoczany

c) kolejowe :

- Komańcza – Łupków – przejście graniczne (Słowacja)
- Komańcza - Zagórz a dalej Rzeszów, Warszawa, Kraków, Katowice oraz Krościenko z przejściem granicznym na Stryj (Ukraina)

2.2. Wewnętrzne powiązania gminy.

Gminę obsługują drogi wojewódzkie o łącznej długości 63,30 km, oraz drogi powiatowe o łącznej długości 24,833 km.

Elementem uzupełniającym sieć dróg stanowią drogi gminne.

Do najważniejszych połączeń należy zaliczyć drogi powiatowe :

Komańcza – Dołżyca

Smolnik – Mików

droga przez wieś Łupków

Stan dróg wojewódzkich jest zadawalający.

Natomiast drogi powiatowe w 57,40% mają nawierzchnie utwardzone, w 3,34% nawierzchnie nie ulepszone i w 39,26% nawierzchnie gruntowe w fatalnym stanie. Świadczy to o dużym zaniedbaniach w drogownictwie.

Jest rzeczą niedopuszczalną, aby mieszkańcy z wielu miejscowości nie mogli godziwie dojechać do swoich domostw (przykładem droga powiatowa Smolnik – Mików). Do tego dochodzi zły stan obiektów mostowych.

Istotnym problemem komunikacyjnym gminy Komańcza jest to, że znaczna część terenów gminy nie ma zapewnionego dojazdu z dróg publicznych. Stanowi to poważne ograniczenie w zakresie prawidłowego zagospodarowania przestrzennego gminy.

Należy podjąć starania w zakresie poprawy dostępności dróg poprzez zmianę kategorii dróg wewnętrznych, zakładowych i osiedlowych, oraz modernizację dróg powiatowych i gminnych.

WYKAZ DRÓG NA TERENIE GMINY KOMAŃCZA

L.p.	Nr drogi :	Nazwa drogi :	Uwagi :
I. DROGI WOJEWÓDZKIE			
1	889	Sieniawa - Szczawne	
2	892	skrzyżowanie Zagórz - Komańcza	
3	897	Tylawa – Ustrzyki Górne	
II. DROGI POWIATOWE			
1	19515	Prusiek – Niebieszczyany - Wysoczany	
2	19521	Komańcza - Dołżyca	
3	19522	Radoszyce – granica państwa	Docelowo zmiana kategorii na wojewódzką
4	19523	Droga przez Nowy Łupków	
5	19524	Smolnik - Mików	
6	19525	Rzepedź – Kalnica – Mchawa	
III. DROGI GMINNE			
1	1921001	Dojazd do stacji kolejowej Komańcza	
2	002	Dojazd do stacji kolejowej Szczawne	
3	003	Rzepedź – Przybyszów	
4	004	Wysoczany – Kulaszne	

Zasady kształtowania sieci drogowej.

Gmina

Kształtowanie sieci drogowej winno następować :

- zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. /Dz.U.Nr 43 z dnia 12 maja 1999 r./ w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie – w stosunku do określenia parametrów drogi;
- zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 czerwca 2000 r. /Dz.U.Nr 71, poz. 838, z 2000 r./ w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych – w stosunku do określenia odległości sytuowania obiektów budowlanych przy drogach;
- zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 1999 r. /Dz.U.Nr 47, poz. 476, z 1999 r. z późniejszymi zmianami, Dz.U.Nr 52, poz. 627 z 2000 r./ w sprawie określenia odległości i warunków dopuszczających usytuowania drzew lub krzewów, elementów ochrony akustycznej, wykonania robót ziemnych, budynków lub budowli w sąsiedztwie linii kolejowych;
- zgodnie z Zarządzeniem Nr 5/95 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 31 marca 1995 r. – w stosunku do najmniejszych zalecanych odległości drogi publicznej od budynku z pomieszczeniem na pobyt ludzi.

Ustala się następujące parametry dla grup :

Obiekty budowlane przy drogach powinny być sytuowane od zewnętrznej krawędzi jezdni co najmniej :

(Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, Dz.U.Nr 71, poz. 838 z 2000 r. tekst jednolity)

Rodzaj drogi	Na terenie zabudowy miast i wsi	Poza terenem zabudowy
Droga ogólnodostępna: a) wojewódzka, powiatowa b) gminna	8 m 6 m	20 m 15 m

Natomiast zaleca się aby najmniejsze odległości drogi publicznej od budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi w nawiązaniu do zarządzenia nr 5/95 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 31 marca 1995 r. wynosiły :

Klasa techniczna drogi	Kategoria drogi	OBIEKTY PRZEZNACZONE NA POBYT LUDZI:		
		Mieszkaniowe i budynki użyteczności publicznej		Budynki szpitalne, sanatoriów i wymagające szczególnej ochrony
		jednokondygnacyjne	wielokondygnacyjne	
IV, V /G, Z/	Wojewódzka Powiatowa	30 m	40 m	130 m
V /L, D/	Gminna	15 m	20 m	80 m

Biorąc pod uwagę obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kołmańcza (w tym : zainwestowanie zabudową kubaturową, kategorie połączeń drogowych, obciążenie ruchem samochodowym na drogach wojewódzkich, itp.) proponuje się przyjęcie najmniejszych odległości drogi publicznej od budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi:

- dla drogi wojewódzkiej nr 889 o funkcji regionalnej zgodnie z zarządzeniem GDDP z dnia 31 marca 1995 r.
- dla drogi wojewódzkiej nr 892 o funkcji regionalnej zgodnie z zarządzeniem GDDP z dnia 31 marca 1995 r.
- dla drogi wojewódzkiej nr 897 o funkcji regionalnej zgodnie z zarządzeniem GDDP z dnia 31 marca 1995 r.
- natomiast dla dróg powiatowych i gminnych pozostawić dotychczasowy zapis tj; 15 m.

Odległość obiektów przeznaczonych na pobyt ludzi należy przyjmować od zewnętrznej krawędzi jezdni (pasa ruchu) drogi publicznej.

W terenach zainwestowania kubaturowego zaleca się przyjmowanie szerokości dróg w liniach rozgraniczających o wielkościach większych od minimalnych. Wiąże się to z możliwością docelowego umieszczenia uzbrojenia podziemnego (gaz, woda, kanalizacja, telekomunikacja, elektroenergetyka) w liniach rozgraniczających drogi.

Przyjęto szerokość w liniach rozgraniczających zaleca się przyjmować:

- **drogi wojewódzkie – klasa drogi Z**

Przekrój poprzeczny (liczba jezdni x liczba pasów ruchu) - 1 x 2

Najmniejsza szerokość w liniach rozgraniczających drogi

- o przekroju jednojezdniowym - 20 m
- **drogi powiatowe – klasa drogi Z**
Przekrój poprzeczny (liczba jezdni x liczba pasów ruchu) - - 1 x 2
Najmniejsza szerokość w liniach rozgraniczających drogi
o przekroju jednojezdniowym - 20 m
 - **drogi gminne – klasa drogi L**
Przekrój poprzeczny (liczba jezdni x liczba pasów ruchu) - - 1 x 2
Szerokość w liniach rozgraniczających drogi
o przekroju jednojezdniowym - 15 m
 - **drogi gminna – klasa drogi D**
Przekrój poprzeczny (liczba jezdni x liczba pasów ruchu) - - 1 x 2
Szerokość w liniach rozgraniczających drogi
o przekroju jednojezdniowym - 10 - 15 m
 - **Kolej -**
Przez teren gminy przebiega trasa kolei normalnotorowej relacji Zagórz – Nowy Łupków.
Zasady kształtowania zabudowy w sąsiedztwie linii kolejowej.
Usytuowanie budynków i budowli w sąsiedztwie linii kolejowej należy określić w oparciu o nowelizację z dnia 20 maja 2000 r. (Dz.U.Nr 52 poz. 627) do Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej z 5 maja 1999 r. (Dz.U.Nr 47 poz. 476).

Przez teren gminy przebiega również trasa nieczynnej kolejki wąskotorowej (uznanej za zabytek). Jej uruchomienie mogło by stanowić dodatkowa atrakcję turystyczną.

3. Komunikacja zbiorowa, zaplecze techniczne motoryzacji, parkingi, przejścia graniczne.

Na terenie gminy Komańcza głównym przewoźnikiem jest Państwowa Komunikacja Samochodowa, która nie dociera jednak do wszystkich miejscowości. Na terenie gminy są dwie stacje benzynowe : Komańczy i Szczawnem.

Na terenie gminy Komańcza przewiduje się zachowanie istniejących parkingów w Komańczy, oraz budowę nowych w Komańczy i Radoszycach.

W odniesieniu do zabudowy mieszkaniowej zakłada się parkowanie w garażach i na terenie posesji.

Na terenie gminy zaspokojenie potrzeb parkowania przewiduje się w ramach własnych działek zgodnie z określoną funkcją i w dostosowaniu do niej (turystyka, handel, gastronomia, mieszkalnictwo, itp.) wraz z drogami dojazdowymi – nie mniej jednak niż 3 miejsca postojowe.

Analizując ciężenia komunikacyjne i rozmieszczenie ludności stwierdza się, że dogodnie do lokalizacji usług komunikacyjnych i innych są miejscowości wzdłuż dróg wojewódzkich.

Przejście graniczne :

- czynne w miejscowości Łupków – Medzilaborce /Słowacja/ kolejowe w ruchu osobowo – towarowym,
- realizowane w Radoszycach – małego ruchu granicznego,
- turystyczne – Balnica - Osadne

IX. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

1. Polityka rozwoju infrastruktury sanitarnej.

Na terenie gminy Komańcza działa 39 oczyszczalni ścieków obsługujących pojedyncze obiekty, lub też znaczne części miejscowości. Ponadto ścieki z pozostałych gospodarstw indywidualnych odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych lub poprzez osadniki do gruntów, cieków wodnych i rowów przydrożnych.

Zaopatrzenie w wodę następuje z ujęć wody (wglębnych i powierzchniowych) oraz ze studni kopanych i wierconych wodociągami obsługującymi pojedyncze obiekty lub część miejscowości.

Ze względu na formy ochrony przyrody i zasobów wodnych zbiornika rzeki Wisłok, jak również zakładany zrównoważony rozwój gminy - priorytetowym wydaje się rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami komunalnymi. Powinna nastąpić likwidacja dzikich wysypisk śmieci i rekultywacja terenu. Przeprowadzone analizy wskazały kierunki i zasady rozwiązań w tych dziedzinach.

1.1. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę.

Przyjmuje się, że realizacja systemów zaopatrzenia w wodę może nastąpić wyłącznie po realizacji systemów kanalizacyjnych lub równoległe z nimi. Wymóg ten podyktowany jest chęcią zachowania istniejącego stanu środowiska lub jego poprawy. Podstawą porządkowania systemów zaopatrzenia w wodę powinno być zapewnienie ciągłości dostaw odpowiedniej jakości wody.

Zakłada się zaopatrzenie w wodę :

- z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w miejscowościach :
 - Moszczaniec - z ujęcia potoku Surów, zaopatruje ca 250 mieszkańców, Zakład Karny i Gospodarstwo Hodowlane (wydajność ujęcia – 63 m³/d),
 - Czystogarb - z ujęcia dennego na rzece Wisłok, zaopatruje ca 260 mieszkańców, były PGR i 9 gospodarstw w Wisłoku Wielkim (wydajność ujęcia – 144 m³/d),
 - Nowy Łupków - z ujęcia dennego na potoku Zubańczyk, zaopatruje 400 mieszkańców, kilku w Smolniku (wydajność ujęcia 132 m³/d),

- Szczawne - z ujęcia na studniach głębinowych przy Osławie, zaopatruje 270 mieszkańców (wydajność 144 i 432 m³/d),
- Wysoczany - z ujęcia brzegowego na potoku Płonka, zaopatruje 50 mieszkańców, gospodarstwo Hodowlane (zużycie ca 7 m³/d),
- Komańcza (Nadleśnictwo) - z ujęcia na studniach głębinowych, zaopatruje 100 mieszkańców i Zakłady Drzewne (zużycie ca 10 m³/d),
- Rzepedź - z ujęcia dennego na rzece Osława, zaopatruje 950 mieszkańców i Zakłady Drzewne (wydajność 1 260 m³/d).

Dominującym źródłem zaopatrzenia w wodę będą jednak studnie indywidualne (kopane i wiercone). W gminie Komańcza istnieje kilkadziesiąt studni wierconych do 70 m p.pt. i wydajność od 0,5 ÷ 8 m³/h, z czego 10 o wydajności 232 m³ na dobę

1.2. Kierunki rozwoju systemów kanalizacyjnych.

Podstawą porządkowania gospodarki ściekowej powinno być spełnienie obowiązujących wymogów w zakresie oczyszczania i odprowadzania ścieków- niezależnie od przyjętego systemu unieszkodliwiania. Gospodarka ściekowa musi być rozwiązana w sposób nie naruszający stanu czystości wód (zaleca się rozwiązania w oparciu o oczyszczalnie ścieków).

Analiza rozwiązań w zakresie odprowadzenia ścieków miała na celu wykorzystanie w maksymalny sposób istniejącego już zaplecza jakim są istniejące oczyszczalnie ścieków.

Na terenie gminy 42% ludności korzysta z kanalizacji zakończonych oczyszczalniami ścieków.

Na terenie gminy Komańcza istnieje 39 oczyszczalni ścieków i projektuje się wybudować jeszcze 14 („Koncepcja gospodarki wodno-ściekowej”).

Na terenie gminy Komańcza zbiorczą kanalizacją objęte są miejscowości :

- Moszczaniec - oczyszczalnia mech.-biolog. /złóże/, obsługuje 250 mieszkańców i Zakład Karny (przepustowość 100 m³/d),
- Czystogarb - oczyszczalnia mech.-biol. („Bioblok MU 100”), obsługuje 240 mieszkańców (przepustowość 100 m³/d),
- Nowy Łupków - oczyszczalnia mech.-biol. (złóże), obsługuje 260 mieszkańców i Zakład Karny (przepustowość 150 m³/d),

- Szczawne - 2 oczyszczalnie : mech.-biol. („Bioblok MU 200” – przepustowość 200 m³/d), mech.-biol. (złoże – przepustowość 100 m³/d), obsługują 270 + 27 mieszkańców,
- Komańcza (Nadleśnictwo) - oczyszczalnia mech.-biol. („Biosan”), obsługuje 110 mieszkańców (dopływ ścieków średnio 15 m³/d),
- Rzepedź - oczyszczalnia mech.-biol. (złoże), obsługuje 950 mieszkańców (przepustowość 150 m³/d),
- Turzańsk - 32 oczyszczalnie przydomowe obsługują ca 132 mieszkańców (przepustowość do 5 m³/d każda).

Na pozostałym terenie gminy ścieki sanitarne odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych (nie zawsze szczelnych) i okresowo wywożone.

W miejscowości Komańcza, budowa oczyszczalni „Hydrovit SI” dla wsi (przepustowość 225 m³/d).

Wg „Koncepcji gospodarki wodno-ściekowej” przewiduje się objęcie kanalizacją sanitarną i lokalizację oczyszczalni ścieków w miejscowościach :

- Wisłok Wielki - 2 oczyszczalnie o przepustowości 100 – 200 m³/d i 30 – 50 m³/d,
- Radoszyce - oczyszczalnia o przepustowości 20 – 30 m³/d,
- Łupków - oczyszczalnia o przepustowości 10 m³/d,
- Oslawica - oczyszczalnia o przepustowości 10 m³/d,
- Smolnik - 2 oczyszczalnie o przepustowości 20 – 30 m³/d i 30 – 50 m³/d,
- Wola Michowa - 2 oczyszczalnie o przepustowości 15 m³/d i 10 m³/d,
- Maniów - oczyszczalnia o przepustowości 5 – 10 m³/d,
- Duszatyn - oczyszczalnia o przepustowości 5 – 10 m³/d,
- Mików - oczyszczalnia o przepustowości 5 – 10 m³/d,
- Wysoczany - 2 oczyszczalnie o przepustowości 30 - 50 m³/d i 20 – 30 m³/d.

Na pozostałych terenach przewiduje się indywidualne unieszkodliwianie ścieków – preferowane oczyszczalnie o wysokiej efektywności.

1.3. Kierunki i zasady usuwania odpadów stałych.

Gospodarka odpadami na terenie objętym opracowaniem prowadzona jest na zasadach przyjętych w gminie Komańcza.

Miejscowości leżące na terenie gminy Komańcza posiadają również zorganizowaną zbiórkę odpadów komunalnych na zasadach przyjętych w gminie. W miejscowościach zamieszkałych znajdują się kontenery, do których gromadzi się odpady lub w workach plastikowych i wywozi na wysypisko śmieci. Gmina posiada własne wysypisko śmieci w Radoszycach o powierzchni 1,5 ha i pojemności 17 000 m³, wypełnione w 25%.

Prowadzona przez gminy zbiórka odpadów komunalnych do kontenerów tylko częściowo rozwiązuje problem. Żłom i odpady drzewne nie są odpadami komunalnymi i ze względu na swoje wymiary nie mogą być gromadzone w kontenerach. Brak tego rozwiązania powoduje tworzenie się w tych gminach „dzikich” wysypisk śmieci.

Gmina powinna podjąć działania mające na celu zagospodarowanie trocin (np. używanie ich do ogrzewania jako paliwa itp.).

Istniejące dzikie śmietniska wymagają szybkiej likwidacji i przeanalizowania możliwości ustawienia w ich miejscu kontenerów na śmieci. Przy braku fizycznej likwidacji tych wysypisk należy się liczyć z tym, że będą w dalszym ciągu miejscem nielegalnego składowania odpadów.

Na terenie gminy Komancza ilość odpadów komunalnych w okresie roku to 4 500 m³ (5 288 mieszkańców).

W celu poprawy stanu gospodarki odpadami należałoby :

- ➔ zwiększyć zakres zorganizowanej obsługi /aby każdy mieszkaniec miał dostęp do kontenera / i wywozu odpadów co umożliwi likwidację dzikich wysypisk,
- ➔ ustalić opłaty za wywóz odpadów kierując się zasadą samofinansowania, a także pozyskać część środków z opłat na realizację inwestycji z zakresu gospodarki odpadami,
- ➔ zachęcać mieszkańców poprzez edukację ekologiczną do racjonalnego zagospodarowania odpadów i selektywnego gromadzenia odpadów i wprowadzić docelowo selektywne gromadzenie odpadów.

Szacuje się, że poprzez właściwą edukację można ograniczyć w ciągu około 5 lat o 25-30% ilość odpadów gromadzonych w gminie a poprzez selekcję u źródła o dalsze 25-30%.

System gromadzenia odpadów korzystny dla terenów wiejskich to :

- ➔ WPGO- wiejskie punkty gromadzenia odpadów- kontener obsługujący mieszkańców w promieniu 1-1,5 km,
- ➔ gromadzenie odpadów w workach foliowych i wystawianie ich w określonym miejscu i czasie na skraju drogi.

Jest to system korzystny dla wykorzystania biomasy na kompost a odpadów mineralnych np. do utwardzania dróg.

2. Elektroenergetyka :

Gmina zaopatrywana jest liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia 30 kV poprzez stacje transformatorowe 30/0,4 kV,

- projektowany GPZ Rzepedź 110/15 kV
- projektowana linia 110 kV Besko-GPZ Rzepedź (czasowo praca na napięciu 30 kV)
- projektowana linia 110 kV GPZ Myczków - GPZ Rzepedź
- projektowana linia 110 kV GPZ Rzepedź – GPZ Jaślińska
- 99% gospodarstw jest zelektryfikowanych.

Reelektryfikacji i modernizacji podlegać będą fragmenty istniejącej sieci SN i NN w celu poprawy jakości i niezawodności zasilania.

Strefy bezpieczeństwa od linii :

- 110 kV - 20 m od osi
- 30 kV – 15 m od osi

Realizacja połączeń niskiego napięcia z unikaniem rozwiązań naziemnych i napowietrznych.

3. Telekomunikacja :

Na terenie gminy Komańcza tylko 30% gospodarstw posiada linie telefoniczne. Z uwagi na promocję tego terenu wskazana jest telefonizacja tego obszaru.

Obecnie wiodącym operatorem na terenie gminy Komańcza jest Telekomunikacja Polska S.A. Problemem telefonizacji gminy Komańcza zainteresowani są także inni operatorzy, którzy proponują rozwiązanie tego problemu za pomocą techniki radiodostępu. Przy lokalizacji obiektów z tym związanych należy wybierać te rozwiązania, które nie zniszczą walorów krajobrazu.

4. Zaopatrzenie w gaz.

Obecnie gmina Komańcza nie posiada jeszcze czynnej sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z gazu bezprzewodowego (około 60% mieszkańców).

W perspektywie po wybudowaniu gazociągu w gminie Zagórz będzie możliwość zga-
zyfikowania części wsi w gminie Komańcza.

Ze względu na walory przyrodnicze i stan środowiska docelowo cała gmina powinna mieć możliwość korzystania z gazu bezprzewodowego.

5. Ciepłownictwo.

Istniejąca kotłownia komunalna w Rzepedzi obsługuje budownictwo wielo-rodzinne i Zakłady Drzewne. Na pozostałym terenie gminy nie przewiduje się zbiorowego zasilania w energię ciepłą.

Ogrzewanie według indywidualnych rozwiązań – zalecane paliwa czyste ekologicznie.

Uwaga !

Sieci infrastruktury technicznej w ramach niniejszego opracowania zostały naniesione orientacyjnie w oparciu o dane z podkładu mapowego w skali 1 : 25 000 i z dostępnych dokumentacji projektowych (energetyka, itp.). Podstawą wytycznych do projektu zagospodarowania przestrzennego powinny być materiały z inwentaryzacji powykonawczej w.w. sieci lub mapy z geodezyjnym naniesieniem sieci.

X. OBSZARY, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE PLANÓW LUB OPRACOWAŃ SPECJALISTYCZNYCH JEST OBOWIĄZKOWE LUB KONIECZNE.

1. Obszary, dla których obowiązek sporządzania planów miejscowych wynika z przepisów szczególnych.

Na terenie gminy nie ma takich terenów, dla których należało by opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego .

Ze względu na istniejące uwarunkowania (planowane uzdrowisko) – zaleca się opracowanie głównego kompleksu uzdrowiska, po uzyskaniu statutu, miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

2. Obszary, dla których obowiązkowe sporządzanie planów ochrony wynika z przepisów szczególnych.

Tereny :

- Jaśliski Park Krajobrazowy
- Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy,
- istniejące rezerваты nie posiadające takiego opracowania,
- projektowane rezerваты.

3. Opracowania konieczne.

Wykonanie operatu przeciwpowodziowego dla terenu gminy Komańcza.

XI. WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH MPZP W GMINIE KOMAŃCZA.

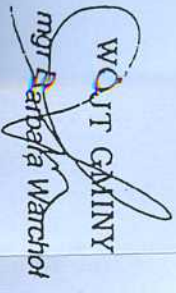
Gmina Komańcza nie posiada tego typu planów.

GMINY
MIANICZA
Kampanckie

Zestawienie szacunkowe planowanych przez Gminę Kamianca inwestycji do realizacji w latach 2000 - 2006

0	Nazwa zadania/ zadani	Okres realizacji	Koszt inwestycji ogółem	Nakłady poniesione ogółem	Nakłady w latach 2000-2002	Źródła finansowania w latach 2000-2006									
						środki		kredyty i pożyczki		środki bezpośrednie z zagranicy		inne źródła		Nakłady nie sfinansowane	
						własne	budżetowe	krajowe	razem	w tym kredyt bankowy	razem	sfinansowane			
1	Budowa kanalizacji z oczyszczalnią ścieków	1999-2001	5 000	1 500	3 500	00-1.350 01-2.150	00-200 01-50	00-500 01-500	00-390	00-120 01-1.600 BankSwiatl. KRED	1650 własne Bank Swiatlowy				
2	Budowa sali gimnastycznej przy SP Kamianca	1898-2000	1 500	550	950	00-950	00-300	00-550			1650 własne Bank Swiatlowy				
3	Budowa Gimnazjum w Komaricy	2001-2004	3 531	0	3 531	01-250 02-800	01-100 02-250	01-100 01-550			3035 własne Bank Swiatlowy				881
4	Budowa Gimnazjum z salą gimnastyczną w Rzepedzi	2001-2005	6 500	0	6 500	01-200 02-1.000	01-100 02-200	01-100 02-500			1285 własne Bank Swiatlowy				2 265
5	Budowa sali gimnastycznej w Wiskoku	2001-2004	2 750	0	2 750	01-200 02-800	01-100 02-200	01-100 02-400			1285 własne Bank Swiatlowy				665
6	Budowa stacji narciarskiej w Komaricy	2001-2004	3 300	0	3 300	01-200 02-900	01-100 02-200	01-100 02-700			2138 własne Bank Swiatlowy				62
7	Budowa drogi Nowy Łupków - Łupków granica	2002-2005	6 500	0	6 500	02-200 00-500 01-710 02-65	02-100 00-100 01-100	02-100 00-250 01-250 02-65			510 własne Bank Swiatlowy				6 300
8	Budowa drogi Nowy Łupków - Łupków granica	1999-2002	1 495	200	1 295										

uwagi:
00 - oznacza rok 2000
01 - oznacza rok 2001
02 - oznacza rok 2002

XIII. ASPEKTY OBRONNE NA OBSZARZE GMINY KOMAŃCZA.

W ramach realizacji zadań z zakresu obronności i bezpieczeństwa publicznego należy :

- uwzględnić zadania wynikające z Zarządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. (Monitor Polski Nr 59 poz. 663 z dnia 17 listopada 1995 r.) w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych.

1. Przyjmuje się jako obowiązujące z zagospodarowaniu przestrzennym gminy wytyczne Szefa Woj. Inspektora Obrony Cywilnej w Krośnie z dnia 23 stycznia 1998 r. w sprawie planowania, przygotowania budowli oraz prowadzenia dokumentacji, a także ustalenia zawarte w Zarządzeniu Nr 48 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 13 czerwca 1998 r. w sprawie uwzględnienia aspektów obronnych w planowaniu przestrzennym w województwie krośnieńskim.

2. Przewiduje się realizację zadań wynikających z Uchwały Nr 1/95 Wojewódzkiego Komitetu Obrony – Krosno z dnia 11 kwietnia 1995 r. w sprawie realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej na terenie woj. krośnieńskiego, oraz wytycznych Wojewody – Szefa Obrony Cywilnej Wojew. Krośnieńskiego z dnia 21 stycznia 1998 r. w sprawie realizacji zadań obronnych w ogniach rządowej administracji ogólnej i samorządowej, a także obrony cywilnej.

3. Inwestycje objęte Wojewódzkim Programem Mobilizacji Gospodarki na lata 1996 - 2000 na terenie gminy to :

- ujęcia wód podziemnych – 10 studni głębinowych o wydajności 232 m³/d

78 studni kopanych o wydajności 146m³/d

4. Teren gminy jest terenem zagrożonym pożarami lasów.